

NOVO RAZMERJE MED SLOVENSKIMI POLITIČNIMI SILAMI

KORAK NAPREJ, TODA...

Dramatični razplet dogodkov okrog Tržaške kreditne banke je v naši javnosti nekoliko zasenčil volitve za novi tržaški pokrajinski svet, ki bodo v nedeljo, 17. t.m. Res pa je, da so te volitve zelo pomemben dogodek, ki zasluži pozornost naše slovenske narodne skupnosti. Zakaj? Če ne zaradi drugega zato, ker je razpis teh volitev, vsaj posredno, posledica uspešne politične akcije, ki jo je bila izvedla Slovenska skupnost. Ta je, kot se danes gotovo poudarja, dosegla, da je pristojna oblast razveljavila odlok nekdanjega vladnega komisarja Palamare, ki je bil tako prirojil sestavo pokrajinskega sveta v Trstu, da je bila privilegirana občina Trst in grobo zapostavljene vse štiri okoliške občine. V ta namen je predstavnik rimske vlade spremenil italijansko volilno zakonodajo, ki med drugim določa, da občina, ki je tudi glavno mesto pokrajine, ne sme samo imeti v pokrajinskem svetu več svetovalcev kot vse ostale občine skupaj. Zakaj je prefekt in vladni komisar Palamara tako ravnal, vemo prav dobro.

Pristojna oblast je na priziv SSK razsodila, da je odlok vladnega komisarja nezakonit, tako da je bil zadnji, komaj izvoljeni pokrajinski svet razpuščen in je bilo treba razpisati nove volitve v skladu z veljavno volilno zakonodajo. V svetu, ki bo izvoljen 17. t.m., bo zato 12 svetovalcev izvoljenih v tržaški občini, ostalih 12 pa v štirih okoliških občinah.

V novih okoliščinah so posledice na dlani: slovenski kandidati imajo več možnosti za izvolitev, kar pomeni, da bi v novem pokrajinskem svetu moralo biti več slovenskih svetovalcev kot v dosedanjih svetih.

Z našega stališča in vidika je prav v tem dejstvu največji pomen nedeljske volilne preizkušnje. Imamo priložnost, da v tržaški pokrajinski svet izvolimo večje število ljudi našega jezika in narodnosti. Iz tega predvsem izhaja, da bodo v novem zboru mnogo bolj prihajali do izraza naši specifični problemi, ki naj se rešujejo in urejajo tako, kot zahtevajo naše in skupne koristi in predvsem sam naš obstoj.

Na drugem mestu podrobneje pišemo o volilnem mehanizmu in zlasti o kandidatnih listah, ki se potegujejo za glasove slovenskih volivk in volivcev. Tu pa moramo vsekakor poudariti, kako bi upravičeno pričakovali, da bodo naši ljudje na nedeljskih pokrajinskih volitvah nagradili politično silo, ki je s svojo pobudo povzročila pravcati potres v dosednji volilni zakonodaji na Tržaškem in s tem omogočila uveljavitev manjšini prijaznejših in predvsem pravičnejših volilnih predpisov. Ta politična sila je, kot vemo, Slovenska skupnost. Zato bomo volivci v nedeljo podprli njenega kandidata - pravzaprav kandidatino - za predsednika pokrajinskega sveta in listo Ts 2000, na kateri so tudi slovenski kandidati. - STRAN 3

DRAGO LEGIŠA

BO SLOVENIJA DOBILA PRENOVLJENO VLADO?

MARJAN DROBEŽ

Državnozbornske volitve v Sloveniji so prinesle mnoga presenečenja, ki jih javnomnenjske raziskave niso napovedale. Uspeh dveh t.i. pomladnih strank - SLS predsednika Marjana Podobnika in Socialdemokratske stranke Janeza Janše - pomeni temeljito spremembo razmerij med političnimi silami. Gre dejansko za politični preobrat, ki bo zagotovo vplival na prihodnjo politiko in usmeritev v Sloveniji. Prav tako pomeni presenečenje nazadovanje Slovenskih krščanskih demokratov, ki so po volitvah leta 1992 bili druga stranka v državi, zdaj pa so četrta na lestvici parlamentarnih strank.

Kar zadeva volilne izide, ki pa so še začasni in neuradni, je Liberalna demokracija Slovenije prejela nad 27% glasov - zanjo se je izreklo okoli 286 tisoč volilnih upravičencev. S tem rezultatom ostaja največja politična stranka v državi. Na drugem mestu je Slovenska ljudska stranka, za katero je glasovalo 19,48% od vseh upravičencev oz. 206 tisoč volivcev. Za Socialdemokratsko stranko se je izreklo 16,12% upravičencev, to je 170 tisoč volivcev. Slovenski krščanski demokrati so prejeli 9,53% glasov, to pomeni, da je zanje glasovalo okoli 101 tisoč volivcev. Sledi Združena lista socialnih demokratov, ki je drugi veliki poraženec. Prejela je 9,53% glasov oz. je zanje glasovalo 95 tisoč volivcev. Presenečenje pomeni uspeh Demokratične stranke upokojencev Slovenije, ki je prejela 4,31% glasov, ter je zanje glasovalo 45 tisoč volivcev. Kot kaže, bo svoje poslance v novem slovenskem parlamentu imela tudi Slovenska nacionalna stranka Zmaga Jelinčiča s 3,22% glasov: zanjo je glasovalo 34 tisoč volivcev.

Volilna udeležba je znašala 71,92% vseh upravičencev; ta odstotek Slovenijo približuje drugim državam s parlamentarno demokracijo. Spet pa se je ponovilo, da je bilo veliko glasov - kar okoli 70 tisoč - neveljavnih. Dodati gre okoli 8% glasov, ki so izgubljeni zato, ker so bili oddani majhnim političnim strankam, ki niso vstopile v državni zbor. Le-teh pa je večje število.

STRAN 13

UREJA SE POLOŽAJ ITALIJANSKE MANJŠINE

ANDREJ BRATUŽ

Zadnje čase lahko opazimo, kako Italija odpira svojo politiko na vzhod. Prodijeva vlada je vedno bolj zainteresirana razširiti svoj politični vpliv na države srednje in vzhodne Evrope. Ta italijanska "Ostpolitik" (tako jo je v svojem času prvi označil znani nemški kancler Willy Brandt, ki je stvarno pokazal nemško zanimanje - in to v dobi hladne vojne - za svoje vzhodne sosedne) se danes kaže v raznih oblikah in primerih. Začelo se je junija s pristankom na pridruženo članstvo Slovenije v Evropski uniji, nato pa se je nadaljevalo v stikih ali sporazumih s posameznimi državami tega področja. Naj pri tem samo spomnimo na nekako trozvezo Italija-Slovenija-Madžarska, katerih zunanji ministri so se nedavno srečali v Rimu; ta ima namen poglobiti sodelovanje na tem pomembnem geopolitičnem področju. Sledili sta nato skoraj istočasno drugi potezi: obisk ministrskega predsednika Prodiya v Pragi in sporazum s Hrvaško. Naj še pripomnimo, da je slednja prav te dni bila uradno sprejeta kot petdeseta članica v Evropski svet v Strasbourgu. Te dni se je tudi zaključilo vrhunsko srečanje Srednjeevropske pobude v Gradcu v Avstriji, kjer so bile prisotne vse omenjene države na ravni predsednikov vlad.

Pred kratkim sta v Zagrebu podpisala dvostranski sporazum (v glavnem o manjšinah) italijanski zunanji minister Lamberto Dini in njegov hrvaški kolega Mate Granič. To je pogodba, ki v devetih členih predstavlja stališča obeh vlad do manjšinskega vprašanja. Naj se zaustavimo le ob glavnih in zanimivejših členih. Kaj pravi v bistvu omenjeni meddržavni sporazum?

V prvem se republika Hrvaška sklicuje na človekove svoboščine in

pravice ter poudarja vlogo avtohtone italijanske skupnosti na svojem ozemlju. Drugi člen obravnava pravice italijanske manjšine, ki naj bo v skladu z mednarodnimi sporazumi in notranjim pravnim redom. V tretjem členu poudarja dokument načelo enakosti in enotnosti v obravnavanju manjšinskega vprašanja. S četrtem členom pa republika Hrvaška priznava Italijansko unijo kot uradno predstavnico italijanske manjšine. Peti člen sporazuma zadeva pripadnike italijanske manjšine - slovenske državljane in jim jamči prosto gibanje iz Slovenije in vanjo. Tudi naslednji člen obravnava slovenske državljane italijanske narodnosti, ki jim Hrvaška zagotavlja svobodo oziroma pravico do dela na svojem ozemlju in jih bo primerno ščitila. O obveznostih Italije pa je govor le v osmem členu, v katerem se Rim obvezuje, da bo Italija primerno zaščitila hrvaško avtohtono manjšino v deželi Molise in tako zajamčila kulturne in jezikovne pravice iste.

Po svoje zanimivo pa je vpletanje Slovenije v ta sporazum, ki pri njem sploh ni sodelovala. To je sprožilo upravičeno negotovanje slovenskih diplomatskih in političnih krogov. Gre vsekakor za nenavadno prakso, ko dve državi v svoji dvostranski pogodbi vpletata vmes - tretjo. Naj še dodamo, da je (kot je razvidno) italijanska manjšina na Hrvaškem dobila podrobnejša in temeljitejša zaščitna določila od hrvaške skupnosti v Italiji, ki ima le načelno obvezo s strani republike Italije.

Slovinci v Italiji lahko tak sporazum o manjšinah sicer pozdravljamo, čeprav sami še vedno čakamo na izpolnitev mednarodnih in ustavnih določil s strani italijanske republike za svojo zaščito. Do kdaj še?

03 intervju
KLAVDIJ BRAJNIK

TRŽAŠKI OBČINSKI SVET
se je soglasno izrekel za odpravo krize Tržaške kreditne banke. Zavzel se je za zaščito koristi uslužbencev, varčevalcev in vsega gospodarstva.

04 Oskar Simčič
ZLATA MAŠA NADŠKOFA ŠUŠTARJA

04 Jubilej leta 2000 za tržaško Cerkev
INTERVJU: MSGR. FRANC VONČINA

06 ADA
FILUMENA MARTURANO V KRIŽU

07 Vida Valenčič
MOLIÈRE V FRANCOŠČINI V MIELI

08 LE NEKAJ DNI DO POKRAJINSKIH VOLITEV

10 Danijel Devetak
SREČANJE Z GABRIJELOM DEVETAKOM

11 Jurij Paljk
HERMAN KOŠIČ RAZSTAVLJA V BARCELONI

12 Karlo Mučič
20 LET ADO V DEŽELI F-Jk

14 MT
O OBIRANJU IN SKLADIŠČENJU OLJK

15 Erik Dolhar
DERBY: SLABA IGRA, GLADKA ZMAGA

SVET OKROG NAS

Z BALKANA

BILJANINA
ČISTKA

SAŠA RUDOLF

Ko je postalo jasno, da se po potrditvi Clintona in Miloševića ne bo spremenila politika v Washingtonu in Beogradu, je predsednica Republike srbske Biljana Plavšić odstavila generala Mladiča in njegove najtesnejše sodelavce, obenem pa prenesla vrhovni stan vojske iz Han Pijesaka na Pale. Na prvi pogled bi se zdelo, da je zamenjava zgolj lepotebnega značaja, saj novi vrhovni poveljnik Pero Čolič nikakor ne spada med golobice. Toda skupno z Mladičem sta bila odstavljena tudi njegova namestnika Milan Gvero in Zdravko Tolimir, v nemilost pa je padel še obrambni minister Milan Ninković. Z enim samim odlokom je padel celotni vrh vojske bosanskih Srbov, ki je v skoraj 4-letni vojni zagrešil celo kopico zločinov nad civilnim prebivalstvom in je torej posredno odgovoren za pokole v Srebrenici, Žepi, Sarajevu in Gorazdu. Vojska, ki je doslej odločala avtonomno - spomnimo se na spore med Mladičem in Karadžićem -, se vrača pod nadzor civilne oblasti, mestece ob Drini Han Pijesak pa je izgubilo status glavnega stana vojaške republike.

Predsednica Plavšić je zamenjavo izvedla v trenutku, ko se ji Mladič z bolniške postelje ni mogel upreti. S tem se je znebila izredno nevarnega in med ljudmi priljubljenega tekmeča, si podredila vojsko, v mednarodnem svetu pa dosegla večjo kredibilnost. Z Mladičem, za katerim je Mednarodno haaško sodišče izdalo tiralico, na čelu srbsko-bosanske vojske, bi bila njena pogajalska moč mnogo manjša.

SPOROČILO SVETA
SLOVENSkih
ORGANIZACIJ

SSO zavrača zlonamer-
nost tega pisanja in poudar-
ja naslednje:

V zvezi s člankom *Telemonfalcone diventa slovena?*, ki ga je objavil dnevnik *Il Piccolo* dne 26. oktobra 1996 in ga je po nekaj dneh s poudarkom povzel Primorski dnevnik, je odbor Sveta slovenskih organizacij na svoji seji v sredo, 6. novembra 1996, sprejel izjavo, ki sledi.

Svet slovenskih organizacij je obravnaval neodgovorno pisanje tržaškega dnevnika *Il Piccolo* v zvezi z dozdevno vpletenostjo Sveta slovenskih organizacij v snovanje slovenskih TV oddaj na Goriškem.

1. SSO ni imel nobenih pogajanj ali stikov s *Telemonfalcone* za kakršnekoli TV oddaje v slovenščini;

2. SSO ni predstavil na deželno upravo F-Jk nobene prošnje in niti ni od nje prejel nobenega prispevka za TV oddaje v slovenščini;

3. SSO ni predstavil slovenski vladi ali kakršnemu koli njenemu uradu nobene prošnje za prispevek za TV oddaje v slovenščini, niti ni nobenega prispevka v tem smislu prejel.

- IZVRŠNI ODBOR SSO

ZA PREVLADO
MISELNOSTI O
MANJŠINI KOT CELOTI

JANEZ POVŠE

Manjšinska razcepljenost je bila v bistvu ves čas neprirodna in je takšna tudi danes. Neprirodna v smislu notranje delitve narodnostne skupnosti, se pravi v odnosu na narodnost. Slednja je slej ko prej stvarnost in pojem, ki se skozi zgodovino potrjuje kot ena temeljnih resnic človekovega bivanja. V tem smislu je mogoče ugotoviti, da je bilo iztekajoče se stoletje tudi za našo manjšino uničujoče, saj sta mu krojili usodo dve ideologiji, ki obe potvarjata smisel in značaj naroda oziroma narodnosti. Fašizem je povzdignil izbrane narode na račun vseh ostalih, komunizem je narodu odrekal temeljno vrednost in ga podrejal drugačnim nazorom in ciljem. Obe ideologiji sta torej prizadevali narod in narodnost do skrajnosti, medtem ko je nov čas pokazal, da so narodi bili, so in bodo. Sobivanje med njimi je mnogokrat težavno, vendar tega problema ni mogoče razrešiti z izbranimi oziroma podrejenimi narodi kakor tudi ne z zaničanjem pomena same narodnosti. Sobivanje je možno samo na ravni globljega razumevanja, da ne rečemo ljubezni, to pa pomeni upoštevanje vseh narodov in narodnostnih manjšin ne glede na njihovo velikost, vero in barvo.

V tem trenutku je našo manjšino čas prehitel, čeprav prinaša narodom in manjšinam prelomno več prostora in svobode, kot je bilo to značilno za vojno obdobje. Novi čas je celo ukinitel državne tvorbe tam, kjer narodi in narodnosti niso imeli dovolj vsakršne samostojnosti v dovoljni meri. Mi smo ostali v tem velikem zgodovinskem prehodu še vedno organizirani po načelu notranje delitve, življenja na dveh političnih bregovih, kar je pa vlevale ideologija. Temu primerno se je verjetno utrdila miselnost, ki se je na notranjo delitev navadila in jo v veliki meri še zdaj zavestno vzdr-

žuje. Ni težko ugotoviti, da bi trdovratnost takšne miselnosti, ki se ji zdi notranja delitev manjšine prirodna in smiselna, lahko v prihodnosti prinesla celotni manjšini še več škode, kot jo je prinesla do sedaj, in že sedaj so izgube ogromne. Zaradi tega si je nujno prizadevati, da bi vnesli v manjšinsko življenje vse več tiste miselnosti, ki si prizadeva za manjšino kot celoto in ki vidi le v takšni manjšini vse to, čemur pravimo prirodnost, samo po sebi umevnost. Manjšina kot celota je namreč bistvo miselnosti, ki jo narekuje novi čas in jo je prejšnje obdobje potisnilo povsem ob rob. Manjšina je ena sama, je nedeljiva in isto velja za narod oziroma narodnost. Razcepljenost je neprirodna in prizadeva manjšinsko življenje v njegovem jedru. Manjšinsko življenje je bilo seveda usodno prizadeto tudi v prejšnjem obdobju, čeprav ga je slednje s svojo ideologijo omogočalo in izjemno močno obeležilo. Obeležilo je do takšne mere, da se nekaterim zdi misel na manjšino kot nedeljivo celoto še vedno prevratniška in neprimerna. Toda dejstvo je, da naša manjšina ne bo vnovič plodno zaživela, preden ne bo sprejela vase in v vse svoje dele prepričanja, da smo enovita narodnostna skupnost, ki se mora kot takšna obnašati na vseh ravneh, v kolikor hoče dobro sebi in svoji skupni prihodnosti.

PREJELI SMO

NEHVALEŽNOST
PA TAKA!

Na dan reformacije, preteklega 31. oktobra, je za posledicami opeklin umrl Jože Smole, kot je naš list že poročal v svoji zadnji številki. Kar pa se nam zdi (milo rečeno) čudno, je, da naš edini zamejski dnevnik ni imel za potrebno, da žalostno smrt vsaj omeni, kaj šele da bi se spomnil enega najvidnejših in najplivnejših veljakov prejšnjega režima.

Pokojnega Smoleta se je oprijel naziv "Božiček", ker je ponovno vpeljal praznovanje Božiča. Za gospode okrog SKGZ-ja pa je pokojnik bil prvi božiček (v smislu tradicije obdarovanja!), to pa ni bilo dovolj, da bi se ga v zamejstvu ti "prijatelji" javno spomnili (razen častne izjeme v *Novem Matajurju*).

Tudi med nami torej velja rek, da hvaležnost ni tega sveta!

ANTEK

K R A T K E

doma in
po svetu

PO VEČDNEVNEM obotavljanju je odstopil tudi predsednik deželne vlade Furlanije-Juljske krajine Sergio Cecotti. S tem se je uradno začela kriza deželne vlade. V teku so pogajanja in pogovori med predstavniki koalicije Oljke in Stranko komunistične prenovne o možnosti sestave skupne deželne vlade. ✓

POSLANCI POLA svoboščin in Severne lige so v ponedeljek, 11. t.m., zapustili poslansko zbornico in s tem dejansko preprečili nadaljevanje razprave o novem finančnem zakonu. V zgodovini vojne Italije se je prvič zgodilo, da se je opozicija odločila za bojkot parlamentarnega dela. Nastal je kočljiv položaj, in sicer ne toliko za vlado in usodo njenega finančnega zakona, temveč za nadaljnjo usodo dvodomne komisije, ki ima nalogo, da pripravi predlog o spremembah republiške ustave. Za takšne spremembe pa je potrebna kvalificirana večina. ✓

TA TEDEN utegne biti odločilen za usodo Tržaške kreditne banke. Italijanska narodna banka (Banca d'Italia) je posredovala predstavnikom konzorcija slovenskih in hrvaških bank podatke o dejanskem primanjkljaju v tržaškem denarnem zavodu; poleg tega so njeni predstavniki imeli stike z italijanskimi bankami, ki kažejo zanimanje za vstop v TKB. Verjetno bo v kratkem padla dokončna odločitev: ali likvidacija ali sanacija nekoč slovenskega denarnega zavoda v Trstu. ✓

TRŽAŠKI ITALIJANSKI dnevniki z velikim poudarkom ugotavljajo, da so bili izvoljeni v novi slovenski parlament trije pripadniki italijanske manjšine v Sloveniji. Italijanski volivci imajo namreč po slovenski ustavi pravico, da izvolijo svojega predstavnika v državni zbor. Zato vsak italijanski volivec dobi dve glasovnici: eno za izvolitev italijanskega poslanca, drugo pa za izvolitev kandidata na ostalih listah. Tako se je zgodilo, da sta bila na teh listah izvoljena dva kandidata italijanske narodnosti: koprski župan Aurelio Juri je bil izvoljen kot kandidat Združene liste, župan v Izoli Mario Gasparini pa je bil izvoljen na listi liberalne demokracije. Za poslanca je bil potrjen tudi Roberto Battelli, ki je kandidiral na listi italijanske manjšine. ✓

NOVE SPODBUDNE vesti o zdravstvenem stanju ruskega predsednika Jelcina: kliniko, v kateri se trenutno nahaja po operaciji na srcu, bo lahko zapustil najkasneje čez dva tedna, potem pa se bo v centru Barviha v bližini Moskve začelo obdobje normalne rekonvalescence, ki bo trajala od 45 do 60 dni. V

tem času bo Boris Jelcin lahko tudi delal do 6 ur na dan. Vse to je povedal načelnik kremelske zdravniške službe, prof. Mironov, ki je tudi zagotovil, da ima Jelcin pred seboj še najmanj 10 do 15 let aktivnega življenja. ✓

TISKOVNI PREDSTAVNIK Severne lige Roberto Maroni je sporočil, da namerava samooklicana vlada t.i. Padanije marca prihodnje leto izvesti volitve v padanski parlament. Maroni je na tiskovni konferenci v Milanu napovedal, da bo štel parlament 260 sedežev, volitve pa naj bi bile 9., 16. in 23. marca. Pojasnil je še, da bo 28 milijonov državljanov Padanije, starejših od 16 let, dobilo na domove volilna gradiva. Volitve naj bi potekale pod nadzorom "padanske narodne garde", t.i. zelenih srajc, ki štejejo okrog deset tisoč mož. ✓

MED BOSANSKIMI Srbi se očitno bije boj za oblast v vojski. Predsednica Republike Srbske Plavišičeva je uradno sporočila, da je bil general Mladič odstavljen, poveljstvo vojske bosanskih Srbov pa je to odstavitev zavrnilo. V torek, 12. novembra, je zapadel ultimatum mednarodnih policijskih enot v Mostarju, ki so hrvaško policijo pozvale, naj odloži orožje in se umakne iz zahodnega dela mesta, ker so Hrvati izseljevali muslimane iz svoje mestne četrti. ✓

FINANČNI MINISTRI držav članic Evropske zveze so se dogovorili, da bodo na evropskem vrhu v Dublinu sprejeli pakt stabilnosti, ki bo obvezoval države članice, da spoštujejo kriterije, ki so že sedaj pogoj za vstop med države s skupno denarno enoto. ✓

V PONEDELJEK, 11. novembra, je v mesto Goma na vzhodu Zaira prispel prvi konvoj s humanitarno pomočjo. Goma je znano begunsko taborišče za skoraj milijon pregnanih ljudi iz Ruande in sedaj tudi Burundija. Konvoj je pripeljal pomoč za samo 2.500 ljudi in to je prava kapljica v morju prepotrebni beguncev. Iz Gome poročajo, da se bojijo velikih okužitev s kolero, saj so do sedaj že zabeležili okrog 600 primerov te hude bolezni. Kanadska vlada pa je sporočila, da sama prevzame organizacijsko breme za mirovno misijo Združenih narodov na tromeji med Ruando, Zairom in Burundijem. Francozi, Španci in še nekateri drugi narodi so že izrazili svojo pripravljenost, da bi na to območje poslali svoje vojake pod okriljem Združenih narodov. Kot je znano, se na tem območju že leta borijo med seboj pripadniki dveh ljudstev: Hutujev in Tutsijev. Okrog milijon beguncev na tem območju je tudi moralni poraz za razviti svet, saj si nihče ne upa poseči v spore in zavarovati nedolžne ljudi sprtih strani. ✓

NOVI
GLAS

GLAVNI UREDNIK: ANDREJ BRATUŽ
ODGOVORNI UREDNIK: DRAGO LEGIŠA
IZDAJATELJ: ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA, PREDSEDNIK DR. DAMIAN PAULIN
REGISTRIRAN NA SODIŠČU V GORICI 28.1.1949 POD ZAPOREDNO ŠTEVILKO 5
LOGOTIP, KONCEPT: KREA DESIGN AGENCY S.R.L. / GORICA
TISK: TISKARNA BUDIN / GORICA
NOVI GLAS JE ČLAN ZDRUŽENJA PERIODIČNEGA TISKA V ITALIJI - USPI
IN ZVEZE KATOLIŠKIH TEDNIKOV V ITALIJI - FISC
LETNA NAROČNINA: ITALIJA in SLOVENIJA 60.000,
INOZEMSTVO 90.000 LIR, ZRAČNA POŠTA 110.000 LIR
POŠTNI TEKOČI RAČUN: 10647493
CENA OGLASOV: PO DOGOVORU

34170 GORICA, RIVA PIAZZUTTA 18

TEL 0481 / 533177

FAX 0481 / 536978

34133 TRST, ULICA DONIZETTI 3

TEL 040 / 365473

FAX 040 / 775419

INTERVJU / KLAVDIJ BRAJNIK

ABC O IZRAZIH, KI JIH V ZVEZI S STANJEM TKB NE POZNAMO

DRAGO LEGIŠA

Zaradi najrazličnejših govoric v zvezi s krizo Tržaške kreditne banke je marsikateri pripadnik naše narodne manjšine upravičeno zbežan. Tržaški italijanski dnevnik v zadnjih tednih posveča krizi tega denarnega zavoda nenavadno veliko prostora, tako da je tudi najbolj preprostem bralcu jasno, kam "pes taco moli", kot lepo nazorno pravi naš slovenski pregovor.

Vsemu temu navkljub menimo, da je prav, če skušamo to "nesrečno" zadevo vsaj v glavnih obrih proučiti tudi s tehničnega vidika. Prepričani smo namreč, da bo to pomagalo, da bodo tako posamezniki kot skupnost ohranili mirne živce, kar je prvi pogoj za uspešno premagovanje težav.

Obrnili smo se na ravnatelja Zadrugne kraške banke g. Klavdija Brajnika in ga naprosili za pogovor, na katerega je ljubeznivo privolil.

V primeru, ko premoženjsko stanje izkazuje primanjkljaj, ki se ga ne da izravnati z rezervnimi skladi ali z družbeno glavnico in ko ni izgledov, da bi se tak primanjkljaj lahko odpravil z rednim poslovanjem, je potrebno, da se nastali položaj sanira oz. odpravi. Sanacija se običajno izvede z vstopom v banko enega ali več drugih običajno bančnih partnerjev, ki vložijo v banko nove kapitale, ki v celoti krijejo utrpele izgube in običajno tudi prevzamejo vodstvo banke pri nadaljnjem poslovanju ali imajo pri njem odločujočo besedo. Velikokrat se ob sanaciji tudi delno ali v celoti spremeni bančno poimenovanje. Seveda bi lahko sanacijo izvedli tudi prejšnji delničarji, kar bi pa prikazali kot dokapitalizacijo.

Kakšne so praktične posledice likvidacije banke? Kaj je v tem primeru z njenim premoženjem?

Likvidacija je praktično postopno ukinjanje dejavnosti. Likvidacija je lahko prostovoljna ali obvezna. V prvem primeru gre za prostovoljno ukinitev poslovanja in v takem primeru se ob zaključku likvidacijskega postopka običajno povrne v celoti podpisani kapital, to je družbena glavnica, in se sorazmerno porazdelijo morebitni ostali rezervni skladi.

Je čutiti pri Vašem denarnem zavodu kak vpliv zaradi dogajanja okrog TKB?

Žal je dogajanje v TKB negativno vplivalo tudi na naše poslovanje. V prvih dneh smo bili deležni nešteti telefonskih klicev, s katerimi so nas naši dopisniki, kolegi drugih bank, in seveda v prvi vrsti člani in stranke spraševali, ali smo tudi mi v kritičnem stanju, ali smo mi tista banka, ki ne izplačuje hranilnih vlog. Nekateri trgovine, predvsem v Furlaniji in bližnjem Venetu, niso hotele sprejeti naših čekov in so nam tamkajšnje banke telefonirale in vpraševale, ali smo mi tista Banca di Credito, ki ima zamrznjeno poslovanje, glede na to, da je naše poimenovanje v italijanščini Banca di Credito Cooperativo del Carso. Zaradi takih neugodnosti smo bili prisiljeni iziti v tisku s skupno izjavo z ostalima združenima bankama, to je doberdobsko in savodenjsko, in pojasniti, da nimamo nič skupnega s stanjem v TKB. Zelo mučno pa je vplivalo, ko so nas kot slovensko ustanovo "avtomatično deklasificirali" in nas spravili v en sam koš.

Je kakšna možnost, da bi Vaš denarni zavod posredno ali neposredno prispeval k omiljevanju posledic katastrofe pri TKB?

Na to vprašanje je trenutno težko odgovoriti. Vprašanje je namreč dvojno: rešitev banke in pomoč strankam. Glede prvega mislim, da je naša ustanova po svojih močeh pripravljena pomagati rešiti nastalo stanje, a se trenutno o tem ni s kom pogovarjati. Glede na pomoč strankam pa smo pripravljeni vzeti v pretres vsakršno prošnjo za podelitev morebitnih kreditov bodisi zasebnikom kot podjetjem, seveda v mejah naših razpoložljivosti. Uslužbencem raznih podjetij in tudi uslužbencem TKB smo ponudili kredite v pričakovanju ponovnega rednega nakazila njihovih prejemkov.

Kako odmeva ta primer v deželnih in vsedravnih bančnih krogih, zlasti pa v okviru Vaše federacije?

V deželnih in tudi v državnih krogih je odmev na stanje v TKB zelo negativen. Nihče ni pričakoval česa takega in tega niti po izstopu Banke Popolare di Brescia. Zaprepašenost je še večja, če upoštevamo ugled, ki ga je TKB uživala predvsem na mednarodnem poslovanju. Madež, ki je nastal, se bo težko izbrisal, in to posredno vpliva na ugled, ki smo ga deležni vsi zamejski denarni zavodi.

Vaša banka je, kot vedno, sodelovala s TKB, zlasti ko še ni imela dovoljenja za poslovanje s tujino.

Kako se razvija pri Vaši banki to področje?

S pridobitvijo "velikega poobla-

stila" za poslovanje s tujino letošnjega maja smo se v celoti osamosvojili pri tem poslovanju. Pred koncem meseca bomo vključeni v mednarodno plačilno omrežje, za kar čakamo že celih šest mesecev, kar pa je najkrajši rok za pristop v SWIFT. Tako se bodo naše povezave na mednarodnem področju še ojačile in nam omogočile, da povečamo svoje poslovanje. Med tem časom smo odprli že precej računov s slovenskimi, hrvaškimi, avstrijskimi in nemškimi bankami, preko katerih izvajamo plačilni promet v obojestransko zadovoljstvo in še predvsem zadovoljstvo naših članov in strank, katerim nudimo tako hitreje številne storitve. Z odpiranjem računov nas slovenski in hrvaški partnerji začenjajo spoznavati, kar nam odpira nove možnosti poslovanja tudi za naše stranke.

Ste optimist ali pesimist, kar zadeva prihodnost naših denarnih zavodov v Italiji?

Kljub trenutnemu neugodnemu stanju v TKB, kateri želim, da bi se čimprej rešila iz te zagate, in kljub komaj prestali komisarski upravi na Kmečki banki sem optimist glede prihodnjega razvoja zamejskih kreditnih zavodov. Izkoristiti pa bomo morali našo specifičnost - kot se je to dogajalo v preteklosti - predvsem v povezavi z Vzhodom in še v prvi vrsti z novo nastalimi državami bivše Jugoslavije.

Glede na krajevno poslovanje pa bomo morali izkoristiti zaupanje, ki ga uživamo v krajevni stvarnosti in katere smo neločljiv del. Kot združne banke smo in bomo vedno pripravljeni pomagati malemu, ki velikokrat nima in ne najde posluha pri večjih bančnih ustanovah. Kot združne banke smo poklicani, da pomagamo razvoju ozemlja, na katerem poslujemo in z razvojem katerega se tudi sami razvijamo. Čeprav predvidevanja za prihodnjo rast v gospodarstvu niso najboljša in nam preti nevarnost, da se del zamejskega gospodarstva razsuje, sem prepričan, da se bomo znali temu zoperstaviti in si pomagati, kot smo si pomagali v še hujših časih.

S 1. STRANI

KORAK NAPREJ, TODA...

Da zaključimo: z našega manjšinskega vidika je nova volilna zakonodaja sicer korak naprej, vendar nas to nikakor ne odvezuje od zaveze, da bomo še dalje vztrajali pri zahtevi, naj država slovenski manjšini z zakonom zagotovi prisotnost njenih predstavnikov v vseh izvoljenih upravnno-zakonodajnih izvoljenih telesih. Zahtevamo preveč? Ne, nikakor! 3.600 pripadnikov (reci in piši 3.600!) italijanske manjšine v Sloveniji je npr. zadnja nedelja (10. t.m.) izvolilo svojega zastopnika v slovenski parlament!

3

ČETRTEK
14. NOVEMBRA
1996

MSGR. ALOJZIJ ŠUŠTAR ZLATOMAŠNIK

INTERVJU / MSGR. FRANC VONČINA

ZLATOMAŠNO SLAVJE (1)

OSKAR SIMČIČ

Dva velika zlatomašnika, dva velika pastirja

zodevajo misli in srca slovenskih vernih ljudi, ki pojoč izražajo svojo hvaležnost za dar, ki ga je Bog poklonil v osebi nadškofa Suštara slovenskemu narodu v prelomnih časih.

Duhovniška pot mladega študenta teologije na Gregorijanski univerzi in obenem gojenca Papeškega nemškega zavoda *Germanicum* se je pričela v Rimu zadnje nedelje oktobra 1946. Tedaj je bil praznik Kristusa kralja. Po doktoratu, zaradi načetega zdravja in tedanjih razmer v Sloveniji je mladega duhovnika vodila pot ne domov, marveč v Švico na zdravljenje. In to "zdravljenje" je trajalo dobrih 30 let. Švicarji so odkrili njegove talente in ga kar obdržali ter dobrohotno "izkoristili". Iz profesorja verouka in

filozofije na škofijiški gimnaziji je prišel v bogoslovno šolo kot predavatelj moralne teologije, nato postal škofov vikar v Churu in v 70. letih tajnik novonastalega Sveta evropskih škofovskih konferenc, dokler se ni ob koncu 70. let dokončno vrnil v domovino. Če pomislimo na tedanje razmere in na položaj, ki ga je dr. Suštar imel v Švici in Evropi, je bila edini razlog, ki ga je vodil domov, velika ljubezen do slovenske Cerkve in slovenskega naroda. O ugledu, ki ga je tedaj užival in še uživa nadškof Suštar, priča majhna, a zares pristna anekdota. Na lastna ušesa sem slišal v nadškofijiškem dvorcu v Ljubljani pri večerji, ki je sledila škofovskemu posvečenju l. 1980, kako je tedanji poveljnik švicarske garde v Vatikanu - bil je med povabljenimi - pri mizi nekako takole nazdravil: "Sv. sedež ima sedaj enkratno prilžnost: imenuje naj nadškofa Suštara za kardinala in bomo imeli tako Švicarji kot Slovenci svojega kardinala."

DALJE

TRŽAŠKA CERKEV NA POTI V TRETJE TISOČLETJE

IVAN ŽERJAL

V nedeljo, 3. novembra, so se popoldne v tržaški stolnici sv. Justa uradno začele priprave tržaške Cerkve na jubilej leta 2000.

O pomenu jubileja, pripravah nanj in o slovenskem deležu pri njih smo se pogovorili z vikarjem delegatom za slovenske vernike tržaške škofije msgr. Francem Vončino.

Kakšen pomen ima jubilej l. 2000?

Veliko se govori o letu 2000, ker je to pač okrogla številka in je človek navajen, da slovesneje praznuje take obletnice. Za nekatere bo to 2000-letnica našega štetja, za nas kristjane pa predvsem zavest, da se je pred 2000 leti zgodilo nekaj pomembnega: da se je neskončni Bog ozrl na človeški rod in poslal na svet Odrešenika vseh ljudi, ki se je rodil v Betlehemu ter umrl in vstal tri desetletja pozneje v Jeruzalemu. To je središnji dogodek človeške zgodovine in mimo tega kristjani ne moremo. Prilžnost bo zato, da globlje razmislimo o osebi Jezusa Kristusa, o njegovi Cerkvi, njegovem sporočilu, našem krstu, in to posebno v tem prvem letu priprave.

Katere so smernice, ki si jih je v tem smislu zadala tržaška Cerkve?

V skladu z vesoljno Cerkvijo se tudi tržaška Cerkve pripravlja na ta dogodek. Septembra so bili škofijiški pastoralni dnevi na to tematiko; še prej se je o tem govorilo na duhovniškem in pastoralnem svetu. Pokojnemu škofu je bila vsa zadeva zelo pri srcu, a ga je Bog prej poklical k sebi. Sedaj živimo bolj v pričakovanju novega škofa, ki bo s svojo osebo gotovo odločilno vplival na sam potek priprave. Zaenkrat se držimo bolj splošnih smernic.

Kako potekajo priprave?

Gotovo ne moremo stati križem rok. Škofijiški upravitelj je odločil, naj se priprave začnejo na sam praznik sv. Justa s tem, da se spomnimo mučencev prejšnjih stoletij kot tudi sedanje dobe. Ob zaključku predpriprave naj bi še sledilo spokorno bogoslužje na vigilijo Kristusa Kralja. Slovenski verniki smo začeli to pripravo med vsakoletno hvaležnico v stolnici. Kako se bo začela in potekala ta priprava po posameznih župnijah, je predvsem odvisno od posameznih župnijskih skupnosti. Mislim, da bi morali dati posebno težo katehezi. Predvsem sedaj, ko smo dobili

nov prevod Sv. pisma, imamo lepo prilžnost, da naši veri prilijemo novega olja, da nam luč vere ne ugasne.

V kolikšni meri so slovenski verniki soudeleženi pri pripravah? Koliko Slovencev je v pripravljalnem odboru?

Slovenski verniki smo bolj malo soudeleženi pri teh skupnih pripravah, ker se čuti neka naša odsotnost pri skupnih zadevah; po drugi strani pa še ni začel delovati pripravljalni odbor, v katerem smo zaenkrat kot Slovenci trije duhovniki, ena redovna sestra in dva laika. Obstaja pa možnost, da bo v ta odbor vključen še kdo drug. Poudariti hočem, da bo uspeh priprave odvisen od konkretne pripravljenosti duhovnikov in vernikov v posamezni župniji, na konkretnem področju.

Od časa do časa pribajajo na dan vesti o kandidatih za novega škofa. Kaj menite o tem?

Kdo bo novi tržaški škof, se bo zvedelo, ko bo uradno razglašeno, ker so prej stvari zavite v tajnost. Gotovo pa je, da so postavljene osebe z nalogo, da se pozanimajo za potrebe tržaške škofije, za osebe, ki bi bile primerne za službo škofa, in da jih osebno kontaktirajo. Slovenski duhovniki in verniki seveda pričakujemo, da bo novi škof nadaljeval delo prejšnjega, da bo skušal biti pravičen oče vseh. Pričakujemo, da bo znal moliti in govoriti v našem jeziku, razumeti našega človeka in kulturo. Prav tako je pomembno, da bo znal priti v stik z brati v škofovstvu ne samo na zahodu, ampak tudi na vzhodu in severu.

Slovinci v zamejstvu doživljamo zelo težke trenutke. Kakšne so naloge in dolžnosti slovenskih katoličanov v luči gospodarske pa tudi politične in moralne krize, ki jo doživlja naša skupnost?

Gotovo, da smo vsi v zelo težkem trenutku, ko so marsikateri izgubili to, kar so pridelali s trudom svojih rok. Potres zadnjega desetletja je oplazil z nekoliko zamude tudi naše kraje. Pomisliti pa moramo tudi na to, da so pred materialnimi dobrinami bili marsikateri oropani duhovnih dobrin, predvsem tiste vere, ki so si jo naši predniki kot dragoceno svetinjo podajali iz roda v rod. Mislim, da se mora naš človek zopet obrniti k svojemu Bogu, spoznati odrešujoče sporočilo Božje besede, če hoče imeti božji blagoslov.

ČLOVEK - BITJE VERE (11)

ZVONE ŠTRUBELJ

V iskanju svoje identitete je človek kot nomad, ki se ne udomači v nekem določenem okraju, ampak ga želja po potovanju žene iz kraja v kraj. To je svojevrstna človekova notranja nuja, ki mu včasih prikljuje v zavest njegovo revščino, drugič pa njegovo veličino.

Razmišljanja o človeku lahko razporedimo v tri temeljna gledišča, ki se v današnji antropologiji dopolnjujejo in s treh vidikov izražajo to, kar človek je.

Prvi pristop homo imenovali "teocentriem", ko je Bog v središču. Na človeka gledamo z vidika Boga oziroma s pomočjo razodete Božje besede. Do konca srednjega veka je bil v krščanstvu in zahodni civilizaciji ta pristop edini pristop k razumevanju človeka. Pascal je v svojih Mislih zapisal: "Naučite se, da človek neskončno presega človeka, in spoznajte njegovo pravo naravo, ki je ne poznate: poslušajte Boga!" Izhajajoč s tega zornega kota, ki ima svoje središče v Bogu, - imenujemo ga lahko Transcendenca, Absolutni, Vscobsegajoči itn., lahko pridemo do pravega ra-

zumevanja človekovega bistva. Ta pot je lahko teološka ali filozofska. Dejansko so po njej največkrat hodili teologi in mistiki. Hranili so se z Božjo besedo, ki so jo sprejemali v veri. Seveda pa na njej srečujemo tudi druge mislece. Že pred krščanstvom npr. Parmenida, Platona, Plotina, kasneje pa Spinozo in Hegla. Vsem je bilo skupno prav iskanje nekega središča nad človekom, iz katerega je mogoče razumeti pojav človeka.

Drugi pristop k razumevanju človeka bomo imenovali "antropocentriem", ko je človek v središču. Človek sam ima kot subjekt, ki je obdarjen z zavestjo, ključ za razumevanje sebe. Ni potrebno iti izven človeka, da pridemo do njegove skrivnosti. Že grški filozof Protagoras je definiral, da je človek mera vseh stvari. Ključ za razumevanje vsega ni na nebu, ne v kozmosu, ampak v človeku. Človek lahko pride do sebe s svojim razmišljanjem, z zavestjo o samem sebi in z meritvijo lastne subjektivnosti. To pot do človeka so izraziteje začeli utirati misleci od 16. stoletja dalje. Znanost je z Galilejem začela premikati center vsega k zemlji in k človeku. Kartezij je v filozofiji iskal trdna tla tega središča v človekovem razmišljanju: "Mislim, torej sem!". Kmalu zatem se je ta premik obrnil proti religiji kot protest proti krščanskemu (tu beri: teocentriem) pojmovanju človeka. Socialno in politično je ta preobrat dobil legitimnost v fran-

coski revoluciji. Duhovna in intelektualna oblast Cerkve je začela izgubljati monopol. Počasi so iz kolesnic krščanstva iztirili tudi nekatere navade in običaji. Vse bolj se je poudarjala človekova avtonomija in prišli smo do nasprotnega pola, kjer človek ne išče več kako razumeti sebe z vidika Boga, ampak kako Boga lahko razume z vidika človeka. Temu raziskovalci enostavno pravijo antropološka revolucija. Kot vsaka revolucija je tudi ta rešila nekaj, drugo pa zakomplicirala in zavedla človeka v nove oblike alienacije.

Tretji pristop k človeku so izdelali misleci moderne in postmoderne dobe. Do človeka pridemo preko nečesa, kar je zunaj njega. Vendar ta center ni več, kot je trdil teocentriem, v neki nedosežni in neobvladljivi resničnosti (Bog), ampak v stvarih, ki so del človekovega življenja: narava, kultura, zgodovina, človekova podzavest itn. Bolj kot o človeku, ki je v prejšnjem (antropocentriem) obdobju bil kot subjekt ključ za razumevanje vsega, se je začelo govoriti o sistemih, pravilih in kodih, katerim je človek podvržen in preko katerih je mogoče dešifrirati njegov pojav. Nekdo je zapisal, da se je s tem začel peti requiem za človekom. Po smrti Boga smo prišli do smrti človeka. Kako in zakaj pa v nadaljevanju.

ZAHVALNO ROMANJE V RIM

Slovenska škofovska konferenca je na septembrski seji v Kopru sprejela sklep o romanju v Rim v zabvalo svetemu očetu Janezu Pavlu II. za obisk v Sloveniji in ob postavitvi in osvetlitvi slovenskega božičnega drevesa na Trgu sv. Petra. Romanje bo od petka, 13., do nedelje, 15. decembra.

Pripravo in izvedbo romanja je Slovenska škofovska konferenca zaupala Družini, radiu Ognjišče in romarski agenciji Quo vadis, ki so skupaj ustanovili poseben pripravljalni odbor, v katerem je tudi ljubljanski pomožni škof msgr. Alojz Uran. V dogovoru s tem odborom sodelujejo pri romanju tudi nekatere druge agencije, kot so Aritours iz Maribora, Zora iz Idrije in Komisarjat za Sveto deželo iz Ljubljane.

Zanimanje za romanje je zelo veliko - v kratkem času se je že prijavilo preko 1600 romarjev. Poleg slovenskih škofov se ga bodo udeležili tudi člani cerkvenega in državnega odbora za pripravo papeževga obiska in drugi visoki državni predstavniki, med njimi tudi predsednik države.

Božično smreko bo oskrbelo in prepeljalo v Rim Ministrstvo za kmetijstvo in gozdarstvo.

Višek romanja bo srečanje s papežem Janezom Pavlom II. v soboto, 14. decembra opoldne, kjer se mu bodo romarji zabvalili za njegov obisk v Sloveniji. Zelo zanimiva bo tudi prireditev ob uradni osvetlitvi božičnega drevesa na Trgu sv. Petra. Pripravili jo bodo različni slovenski kulturniki in se z njo predstavili rimski publiki. Romarji si bodo lahko ogledali tudi največje rimske znamenitosti in glavne bazilike. Organizatorji bodo poskrbeli, da bo vsak romar dobil posebno romarsko knjižico z navodili in besedili, razpoznavno priponko in vstopnici za avdienco ter prireditev na Trgu sv. Petra.

Vabljeni!!

SLOVESNOST V RIMU

V nedeljo, 10. novembra, se je zbralo okrog papeža Janeza Pavla II. v baziliki sv. Petra okrog 1600 zlatomašnikov in nad sto škofov, ki so kot sv. oče letos obhajali 50-letnico mašniškega posvečenja. Slovesnost je bila izredno doživljaj tudi zato, ker je Janez Pavel II. razdelil kardinalom in še nekaterim prisotnim sedemdeset strani dolgo knjigo, ki jo je lastnoročno napisal in govori o njegovi odločitvi za duhovniški poklic.

Dar in skrivnost je naslov drobne knjižice, v kateri sveti oče prehodni svojo življenjsko pot in opisuje, kako in zakaj se je odločil za poklic duhovnika. Tisti, ki so knjigo že prebrali, govorijo o papežu-avtorju knjige, ki na neposreden način piše o najglobljih odločitvah in rasti svoje vere.

Janez Pavel II. je papež, ki vedno znova preseneča; tako je tudi tokrat. Preseneča s svojo poštenostjo in odkritostjo, saj bi v zgodovini težko našli papeža, ki bi zapisal, da nima težav z ženskami, ker se je kot mladenič družil z mnogimi in z njimi gojil globoka prijateljstva. Izredno lepo razumemo tudi, zakaj se je odločil za duhovniški poklic, in to v času, ko je kot mlad fant prišel izpod enega totalitarizma na Poljskem pod drugega. Sprva se je ze-

lo navduševal nad študijem poljske literature, saj pravi, da ga je izredno zanimala predvsem dramatika. Po posvetitvi v mašnika je študiral v Rimu, kjer se je spoprijateljil z nemškimi duhovniki; tam je postajal vedno bolj širokega in odprtega srca.

Zaradi vseh teh stvari nas ne preseneti, ko se sam vpraša: "Zgodovina mojega duhovniškega klika? Pozna jo predvsem Bog. Na najgloblji ravni je vsak duhovniški klic zelo velika skrivnost, dar, ki brezmejno presega človeka... Tragedija vojne mi je pomagala, da sem videl z novega zornega kota vrednost in pomen klika v duhovniški poklic. Pred divjanjem slabega in vojnimi zločini mi je postal smisel duhovniškega poklica vedno bolj jasen in prav tako njegovo poslanstvo v svetu."

Papež se nam torej spet kaže v luči človeka, ki se je za duhovniški poklic odločil zavestno, obenem pa se zaveda, da ne bi mogel postati duhovnik, če bi ga sam Bog ne poklical, če mu ne bi dal milosti. Knjiga bo gotovo naleteala na dober sprejem pri bralcih. Ko jo bomo tudi mi dobili v roke, bomo prevedli vsaj nekaj odlomkov.

-JUP-

BESEDA ŽIVLJENJA

33. NAVADNA NEDELJA

SILVESTER ČUK

LJUBEZEN DAJE VREDNOST MALENKOSTIM

Večkrat slišimo očitek, da se mi kristjani gremo z Bogom neko trgovino: Jaz dam tebi molitev, mašo, romanje, žrtvice - ti mi daš srečo, zdravje, uspeh pri izpitu... Nedvomno je ta očitek včasih upravičen, saj se do Boga pogosto res obnašamo tako. Vendar pa ne drži načelno, saj Kristus nikoli ni učil, da bo Bog Oče stregel našim mubam. Marsikaj, kar bi od Boga radi dosegli, je za nas kot božje otroke prej škodljivo kot koristno, zato je razumljivo, da nam Bog tega ne more dati.

V določenem pomenu pa je življenje z Bogom vendarle neke vrste trgovina, kakor nam govori Jezus v zgodbi današnjega evangelija. Trgovini se pravi življenje, trgovsko blago so darovi, ki smo jih prejeli od Boga, od katerega pribaja vsak dober dar. Ti darovi so številni in se nam vsak dan množijo: življenje samo, ki smo ga prejeli po posredovanju staršev, vzgoja, ki so nam jo nudili starši, učitelji, duhovniki in drugi vzgojitelji, dar družinskega okolja, značaj, nadarjenost... lahko bi naštevali v nedogled. To so darovi, ki se z našim sodelovanjem lahko množijo, po naši nemarnosti pa lahko tudi izgubljajo vrednost. Z darovi je treba "trgovati". Če tega ne delamo, bosta tudi nas zadela očitek in obsodba, ki ju je bil deležen tretji služabnik - lastnik enega talenta. Namesto da bi se ravnal po zgledu dveh sodelavcev, je prejeti zaklad zakopal. Mislil je, kako zvit in pameten je: "Zdaj sem brez skrbi, izgubiti ne morem nič!" Pa je izgubil vse!

Temu tretjemu služabniku smo podobni kristjani, če se v svojem verskem življenju oklepamo samo obredov, starih navad in izročil, tistega, kar je bilo "v naših mladih letih", ne prizadevamo pa si za to, da bi evangelijsko oznanilo zaživel tako, da bi postalo kvas našega življenja v današnjem svetu, današnjih razmerah.

Svet se spreminja z neverjetno naglico. Vrta se tako, da se vedno bolj oddaljuje od Boga. Zaradi tega se oddaljuje tudi od človeka, saj je njegovo dostojanstvo utemeljeno na resnici, da je sleherni od nas božji otrok. Papež Janez Pavel II. to resnico oznanja že vse od nastopa najvišje službe v Cerkvi. "Pot Cerkve je človek", je pribil v svoji prvi okrožnici Človekov Odrašenik.

Papež razglša "novo evangelizacijo": stare krščanske dežele, ki so po miselnosti in življenju postale poganske, naj ponovno sprejmejo evangelij za vodilo življenja. Kaj se to pravi? To se pravi, da v duhu evangelija zvesto izpolnjujemo svoje usakdanje dolžnosti. Dokler se na delovnem mestu prav nič ne loči, kdo je veren in kdo ni, ne moremo govoriti, da smo kristjani, ki jim je pri srcu "zvestoba in mašna". Papež Janez Pavel I., ki je bil v svojem razlaganju evangelija preprost in življenjski, je nekoč dejal: "Za nas velja to pravilo: postati sveti s preprostimi, usakdanjimi stvarmi, ne z izrednimi dejanji. Izreden bi moral biti način, s katerim delamo. Razumete? Način je važen! Skušajmo torej vložiti mnogo ljubezni v naše uboge usakdanje stvari."

PASTORALNE SMERNICE

PASTORALNI UTRIP KOPRSKE ŠKOFIJE

Pred kratkim je škofija izdala obsežno publikacijo z naslovom Pastoralne smernice. Kot je v uvodu zapisal škof Pirih, gre za gradivo, ki je nastalo ob dveh škofijskih zborovanjih za duhovno in pastoralno prenavo, ki sta potekali 28.11.1992 in 16.10.1993 na Mirenskem Gradu. Šlo je za nekakšno škofijsko sinodo duhovnikov in laikov, ki so kritično pretresli današnji utrip Cerkve na Primorskem in nakazali pot v prihodnost.

Vsebina knjige je zelo raznolika, a je pregledno urejena in razdeljena. Gre za sklop zahtevnih tem, katerih poznavanje je nujno potrebno za uspešno pastoralno delo danes. Pričujoča knjiga večkrat poudarja tri razsežnosti v delovanju Cerkve: oznanjevanje, bogoslužje in služenje (martyria, liturgija, caritas). S tem hoče poudariti, da ni pristnega oznanjevanja brez včlenitve posameznika v skupnost in udejanjenja svetopisemskih sporočil in verskih resnic v vsakdanjem življenju.

Ob prelistavanju knjige Pastoralne smernice se oko večkrat ustavi na zanimivih podatkih v zvezi z verskim življenjem v škofiji. Tako npr. bremo, da se je v l. 1991 v škofiji redno udeleževalo nedeljske maše 23,5% prebivalcev. Na-

daljnja značilnost škofije so majhne župnije. Skoraj polovica je namreč takšnih, ki štejejo pod 500 prebivalcev, v teh župnijah deluje polovica duhovnikov, imajo pa le 14% prebivalstva glede na celotno škofijo. Število župnij v soupravi narašča: l. 1965 je takih bilo 26, l. 1982 34, l. 1991 pa že 41. Zanimivi so tudi podatki o cerkveno sklenjenih porokah: l. 1990 je glede na vse poroke bilo sklenjenih še cerkveno 66%, l. 1996 pa 63% porok. Znano je tudi, da je v koprski škofiji dobro razvito cerkveno petje. V škofiji ima pevski zbor 162 župnij, kar pomeni 79%, 44 župnij (21%) pa je brez njega in verniki gojijo pri bogoslužju le ljudsko petje. V tem poglavju najdemo podrobne podatke tudi o zborovodjih, instrumentih (orglah), glasbenih materialih in o vprašanju uporabe "poppevk" v bogoslužju.

Ni bil namen tega prispevka, da bi nadrobno predstavili vsebino celotne knjige Pastoralne smernice, marveč smo hoteli z nizanem nekaterih podatkov približati vsaj del verskega utripa koprskemu škofiji. Vsekakor je treba poudariti, da pomeni pričujoča publikacija nepogrešljiv priročnik vsem, ki delujejo v pastoralni. Metodološko temelji na sociologiji in teologiji, izhajajoč iz smernic II. vatikanskega koncila. Iz nje je razvidno, kako se koprski škofiji odziva na sedanji položaj Cerkve in verske problematike.

MV

PREDSTAVITEV KOPRSKE ŠKOFIJE NA VIDEOKASETI

V Sloveniji posamezniki in razne ustanove sistematično preučujejo zgodovino in sedanje stanje cerkve, samostanov in drugih verskih obeležij, ki so pomemben del naše preteklosti in kulturno-zgodovinskega bogastva. Nastajajo monografije, pri čemer je pomembna pomoč in usmerjevalna vloga slovenskega katoliškega tednika Družina.

Tako režiser in snemalec Marjan Ciglič izvaja projekt o predstavitvi najstarejše škofije v slovenski državi, t.j. koprskemu. Prvi del je že izšel in predstavlja nastanek škofije od pokristjanjenja do sedanjega časa. V njem so poja-

njene tudi posebne značilnosti primorskih cerkva. Avtor je k sodelovanju povabil razne strokovnjake, ki jih je uvedel koprski škof Metod Pirih s svojim pogledom na zgodovino in prihodnost te škofije. Med strokovnjaki velja posebej omeniti zgodovinarja prof. Franca Kralja, sicer tudi arhivarja koprskemu škofiji, ki je o njej povedal veliko podrobnosti in obrazložil tudi nekatere neprijetne dogodke. Zanimiv je prikaz češčenja svetnikov, ki so še posebej značilni za Primorsko.

Prvi del projekta o koprski škofiji je prikazan na videokaseti. Delo je nastajalo več let, predstavljene pa so prav vse cerkve in cerkvice na njenem ozemlju. Videokaseto je mogoče dobiti v kioskih z verskim tiskom in v župniščih.

M.

OB VSTOPU V JUBILEJNO LETO

Z encikliko *Ko se bliža tretje tisočletje je sv. oče nakazal pot za pripravo na jubilejno leto, ki ga bo ves krščanski svet obhajal leta 2000 po Kristusovem rojstvu. Priprava naj bi trajala tri leta: 1997: Kristus, edini Odrašenik sveta, včeraj, danes, jutri / 1998: Sv. Duh, duša krščanskega ljudstva / 1999: Bog, Oče usmiljenja.*

Ob prazniku Kristusa Kralja, 24. novembra, naj bi v vseh cerkvah primerno poudarili začetek poti k jubilejnemu letu. To naj bi izpričali s posebnim srečanjem tudi vsi sinodalci v župnijski cerkvi v Krmini, kjer bo tisto nedeljo goriški nadškof posvetil dva diakona.

Prvo adventno nedeljo bo uradni začetek jubilejnega leta. To naj bi se poudarilo pri vseh sv. mašah na primeren način.

V naši goriški škofiji pripravljamo tudi škofijsko sinodo. Tudi ta naj služi za boljšo pripravo na jubilejno leto 2000.

POBUDE GORIŠKEGA MISIJONSKEGA CENTRA

Kot duhovnik *Fidei donum* je za tri leta odšel v Slonokoščeno obalo romunski duhovnik iz Bukarešte don Valerian Dumea.

Preteklo poletje je 12 mladih preživelo v misijonih 22 dni svojih počitnic v pomoč škofijskim misijonarjem v Kossou in Nimbo.

Lepo napreduje bolnišnica za okulistiko; odprli so dva nova oddelka, v Italiji pa sta dva zdravnika domačina na praksi za okulistiko v videmski bolnišnici.

Center je zavzet tudi v sosednji republiki Togo. Tam sta že zakonca Kossi in njegova žena Solange. Tja je center poslal še zdravnika ortopeda, dve sestri in dr. Lauro Cattano iz Vidma.

Tudi laiki se oglašajo za delo v misijonih za daljši ali krajši čas.

GLEDALIŠKI DOGODEK V KRIŽU

Eduardo de Filippo, *Filumena Marturano*, dramaturška priredba in režija Mario Uršič, glasba Giampaolo Coral, igrajo: Miranda Caharija, Livio Bogatec, Alojz Milič, Tanja Pečar, Deva Pincin, Suzi Bandi, Miha Ravbar-Vidmar, Tomaž Kalc, Andrej Rupel, Mitja Kalc; tehnično vodstvo: Mattia Armani.

Eduardo de Filippo v slovenskem gledališču ni nov gost, saj so ga večkrat in radi igrali. Tokrat se je ob njegovi Filumeni Marturano izoblikoval gledališki seminar, ki združuje profesionalce in mlade člane amaterskih odrov in ki želi z igro priti do gledališča željnega gledalca, ki se ne poda do Kulturnega doma, rad pa obišče predstave v svojem domačem okolju. Sponzor projekta je Zadruga kraška banka, organizacijski pokrovitelj pa Zveza slovenskih kulturnih društev.

Na neapeljskih odrih zaživi Filumena Marturano prvič l. 1946 in je do danes pol stoletja v originalu, prevodih in priredbah osvajala italijanske in tuje odre. Tudi pri nas jo je bilo mogoče že videti. Ko so jo v 50. letih v Babičevi režiji igrali v *Narodnem gledališču* in je bil v Trstu s svojo predstavo tudi sam Eduardo de Filippo, sta se obe Filumeni tudi srečali.

V časovnem razmahu petdesetih let de Filippova Filumena živi med univerzalnostjo in enkratnostjo umetniškega sporočila, a režiser Mario Uršič je znal predstavo približati v naš čas. Eduardova zgodba in sporočilo se selita v Trst, osrednja protagonistka drame pa s svojo vztrajno borbo za človeško dostojanstvo išče in najde ne le ljubezen do človeka, ampak tudi ponovno osmislitev vrednot. Režiser ob prepričanju, da "se danes vračajo v gledališče čustva z zgodbo in živimi karakterji," pušča protagonistom, da se ob osrednji viziji izoblikujejo v svoji polnokrvnosti. Ob tem pa se je režiser odločil še za eno zanimivo novost. De Filippov narečno obarvani jezik so v slovensčino praviloma prestavljali v knjižni jezik. Mario Uršič pa je igro "ponašil", obenem pa dal igralcem možnost, da jo lektorirajo v lokalni govor, ki jim je najbližji. In prav paleta dveh

narečnih podajanj ter govor mlajše generacije, ki jezikovno sproščeno združuje različne govorne ravnine, dajeta predstavi poseben značaj in čar.

Filumena je ženska z dvomljivo preteklostjo, ki se ob Domenicu reši ulice in pristaja na novo človeško izkoriščanje predvsem in le zaradi svojih treh sinov. Dominico je sprva ljubica, potem negovalka njegove bolne matere, prenašati pa mora moškega, ki si ob njej samoumevno izbira mlajše ljubice. A z njegovim denarjem na skrivaj pomaga svojim trem nezakonskim otrokom, eden izmed njih je tudi Domenico. Zanje ostaja prijazna gospa in tako kot vsa ostala čustva je tudi materinsko skrito za podobo trdne in odločilne ženske. De Filippo jo v obsežnih didaskalijah ob prvem dejanju imenuje "ranjeno zver", ki v svojem boju nikakor ne popusti. Poroko izsili s hlinjeno boleznijo, zaradi katere naj bi bili šteti dnevi življenja. Domenico v jezi razveljavi poroko, a Filumena v tem trenutku spregovori o svojem življenju in o zamolčanih otrocih in delo se sklene s pravo poroko in zmagoto temeljnih življenjskih vrednot.

Že v tekstni predlogi je naslovni lik osrednja figura dramskega dogajanja. Miranda Caharija je oblikovala markantno protagonistko, ki nas ponovno prepriča o njenih igralskih razsežnostih, s katerimi nenadomestljivo obvlada odrski prostor in vodi celotno predstavo. Ob njej je Domenico Livia Bogatca prepričljivejši v prvem delu predstave, ko upodablja radoživega moškega poznih srednjih let, a manj dorečen v preobrazbi v družinskega očeta. Poleg omenjenega para nastopajo v igri še Alojz Milič in mladi amaterski igralci. Ti se na prvi predstavi niso mogli znebiti zadrege (dekliski del je bil odločnejši in uspešnejši), a ob ponovitvah bodo prav gotovo bolj uigran del celote in bodo s predstavo pristneje zaživeli.

Predpremiere je bila vabilo, da se obiskovalci odzovejo na dobrodelno pobudo gledališčnikov, saj je bila predstava namenjena za Sklad Mitja Čuk. Premiera in prva ponovitev sta bili v Križu, zdaj pa se predstava seli v slovenske dvorane po vaseh in v mesto. Sodeč po petkovem odzivu gledalcev bo to uspešna predstava, ki prihaja do nas.

ADA

NOVA PREDSTAVA SSG

KOBALOVA AFRIKA ALI NA SVOJI ZEMLJI

ERIK DOLHAR

V petek, 15. t.m., bo v Kulturnem domu v Trstu premiera nove igre Slovenskega stalnega gledališča. Gre za komedijo *Afrika ali Na svoji zemlji*, ki jo je režiral Boris Kobal.

Boris Kobal je pri nas dobro znan predvsem kot kabaretist, sedaj pa prvič nastopa kot dramatik. Kot je na predstavitvi letošnjega repertoarja SSG 20. septembra sam povedal, je prebral toliko slabih komedij, da si je sam pri sebi rekel, da bi nekaj takega zmozel tudi sam. Tako je nastala komedija, ki parafrazira naslov slovenskega povojnega filma *Na svoji zemlji*. Kam pa spada Afrika? Igra se začne v našem prostoru, v zamejski družini, na čelu katere je star ded, v katerem je še povsem živa izkušnja v narodnoosvobodilni borbi. Gre za čist lik idealista, ki ga režiser obravnava v pozitivnem smislu. Družinski člani so še oče - srednjevelik zamejski družbeno-politični delavec, mati - ljubljanka, ki se ni nikdar ne vživela ne kaj razumela od življenja v zamejstvu, hči, ki se čuti zamorjeno v našem mestu, in sin, predstavnik izgubljene generacije, ki ne ve, kaj hoče. Epizodno vlogo predstavlja italijanski vodoinštalater, ki je prototip nestrpnega Tržačana. V tej na neki način tradicionalni zamejski družini se naenkrat pojavi Afričan, ki vnese v družino neko novo atmosfero. Hči se z njim zaplete v na pol ljubezensko zgodbo, ki ji predstavlja predvsem pretvezo za beg iz zamejstva. Odtod vključitev Afrike v naslov Kobalove komedije. Vodoinštalater sprovcira zamejsko družino in ji nudi povod, da se odloči za beg iz zamejstva. Kdo bo zapustil zamejstvo in se odločil raje za Afriko, pa je seveda končno presenečenje komedije. Da ne bi bili prikrajsani za zagotovljen smeh, vam podrobno zgodbe ne bomo razkrili. Predstavo si lahko ogledate od jutri, petka, 15. t.m., dalje v Kulturnem domu v Trstu.

PRVI KONCERT JUBILEJNE SEZONE GM

IVAN ŽERJAL

V torek, 5. novembra, je bil v Kulturnem domu v Trstu prvi koncert jubilejne 25. koncertne sezone Glasbene matice. Nastopil je komorni orkester Camerata Labacensis iz Ljubljane pod vodstvom Nikolaja Aleksejeva. Solist je bil flautist Davor Bušič.

Obhajanje 25-letnice rednih koncertnih sezon bi moralo biti vesel in prazničen dogodek. Nanj pa je legla temna senca krize Tržaške kreditne banke (v kateri ima GM zamrznjenih 600 milijonov) in naših najpomembnejših ustanov, med katerimi je tudi ta glasbena šola, ki bo čez tri leta praznovala 90 let obstoja.

O trenutnem stanju GM je spregovoril podpredsednik upravnega odbora dr. Drago Štoka. Šola je v hudi gospodarski krizi: deželni prispevki prihajajo z zamudo, poleg tega pa tudi v nezadostni meri. Nad stavbo v ul. Ruggero Manna 29, kjer ima GM sedež, visi hipoteka v korist TKB. Zato je dr. Štoka poudaril kot nujno takojšnje priznanje GM kot javne šole s strani italijanske države s posebnim odlokom.

Vrnimo se h koncertu. Spored je zaobjemal kar tri stoletja glasbene zgodovine. Orkester Camerata Labacensis, ki ga sestavljajo solisti simfoničnega orkestra RTV Slovenija, je namreč izvedel dela *Coll voices* Janija

Goloba, *Concerto grosso* op. 3 št. 11 iz zbirke *L'Estro armonico* Antonia Vivaldija, *Koncert v G-duru za flavto in godala* Karla Filipa Stamica in *Serenado* op. 6 za godala Josefa Suka. Prva skladba, *Coll voices*, je iz l. 1993, tako da je že na začetku prišlo do stika s sodobno glasbo. Takoj zatem je orkester opravil skok za skoraj tristo let nazaj z znamenitim Vivaldijem, nadaljeval z Mozartovim sodobnikom slovenskega rodu Karlom Filipom Stamicem, končal pa s češkim skladateljem Josefom Sukom, ki je deloval ob koncu 19. in v prvih desetletjih 20. stoletja.

Orkester Camerata Labacensis je povsem izpolnil pričakovanja občinstva. Izvedba je bila na visokem nivoju kljub manjšim nevšečnostim, ki jim je verjetno botrovala pretirano segreta velika dvorana Kulturnega doma. To je bilo čutili zlasti v nekaterih delih začetnih skladb in na začetku Stamicevega koncerta v G-duru za flavto in godala, kar pa ne zmanjšuje veljave nastopajočega ansambla in kakovosti torkovega koncerta. Ta bi si mimogrede zaslužil tudi številnejše občinstvo, saj ne moremo reči, da se je v dvorani Kulturnega doma trlo ljudi, prej nasprotno.

TRŽAŠKI OKTET V AVSTRALJI

Tržaški oktet se že teden dni mudi na 22-dnevni turneji v Avstraliji, kamor je odpotoval v sredo, 6. novembra. Tam je gost raznih združenj, društev in klubov slovenskih izseljencev, vse v organizaciji Slovenskega narodnega sveta, ki mu predseduje Florijan-Cvetko Falež. Oktet spremlja njegov častni član in dolgoletni prijatelj, časnikiar Jože Koren. Predvidenih je kar 17 koncertov, poleg tega pa tudi sodelovanje s petjem pri mašah in pri odprtju dveh slikarskih razstav domačih sloven-

skih umetnikov. Oktet se bo vrnil 28. novembra.

AVE - "NAJBOLJŠI ZBOR SVETA"

Slovenski komorni zbor Ave pod vodstvom Andraža Hauptmana je na mednarodnem zborovskem tekmovanju v Atenah osvojil absolutno prvo mesto in naslov *najboljši zbor sveta*. Pevke in pevci zbora Ave so med 68 zbori iz 26 držav dosegli prvo mesto in zlato plaketo v kategoriji mešanih zborov ter drugo mesto in zlato plaketo v kategoriji komornih skupin.

OB 280-LETNICI KONCA VELIKEGA TOLMINSKEGA PUNTA

KRVAVEČI PREČRTANI PAPIR (2)

JANEZ DOLENC

Ob bližajoči se 200-letnici punta je mladi profesor in pisatelj Ivan Pregelj, doma iz središča punta - Mosta na Soči, zasnoval obsežen roman. Zanj je poleg Rutarja uporabil nekatera ljudska izročila, glede arhivskega gradiva pa se je zadovoljil z izpisi iz aktov deželnih stanov v Pokrajinskem arhivu v Gorici. V letih 1915-16 je v *Domu in svetu* objavljala kolektivni roman *Tlačani*, ki je bil v knjižni izdaji 1927 dopolnjen s poglavjem *Jogri tolminske pravice* in naslovljen *Tolminci*. Čeprav je na Dunaju študiral, ni pokukal v Dvorni arhiv, zato je še vedno štel za duhovnega vodjo punta Simona Goljo s Kneže, ki je 1702 vodil puntarsko delegacijo na Dunaj. A le ta je 18. oktobra 1711 umrl in njegove dolžnosti je prevzel Jakob Velikonja iz Čiginja. Zanimivo pa je, da je Gradnika lociral v Čiginju. Preglju je najbrž ustrezalo, da imena usmrčenih 21. aprila niso znana, da si jih je lahko zamislil v svoji umetniški viziji po svoje. Poleg Š. Golja je na ta dan umestil še modrijana s Planote Andreja Laharnarja, katerega so zares usmrtili 23. aprila; pa kanalskega notarja Štefana Maraža, ki ni bil justifikiran; in še čisto svojo iznajdbo, Andreja Golja-Skoračnikarja, ki ga v aktih nikjer ni. Pregelj je voditelje punta imenoval "jogre" (ljudski izraz za apostole) in je seveda potreboval

kmečkega Judeža. Tako nobeno ime 21. aprila ne ustreza resnici, toda to ni važno za umetniško vrednost romana. Saj je tudi pisatelj Rebula v romanu *Kačja roža* združil prvi in drugi tržaški proces.

Vzporedno s Pregljem se je s to snovjo ukvarjal pesnik Alojz Gradnik in ustvaril čudoviti sonetni cikel *Tolminski punt*, ki je izšel v njegovi pesniški zbirki *Pot bolesti* 1922. Tudi on se je opiral na Rutarja, vendar še bolj svobodno, saj poje o napadu na Kozlov rob, kjer pa je bil grad že v razvalinah in tudi gastalda že dve stoletji ni bilo več.

Ob obletnici punta pa je vendar prišlo tudi do znanstvene raziskave. Tržačan Edoardo Traversa je leta 1912 na Dunaju v Dvornem arhivu odkril fond Bauernaufstand Görz (Kmečka vstaja Gorica), ki zajema 7 fasciklov. Pregledal je prve tri in objavil v časniku *Leco del Litorale* članek v nadaljevanjih *La sommossa dei contadini del contado di Gorizia*, v katerem je objavil 35 aktov od 29. marca do 1. oktobra 1713. Ker je nameraval napisati knjigo o tem puntu, je mogoče izpisoval še naslednje fascikle, a vsekakor ni našel dokumenta o usmrtni puntarjev, saj piše, da so med obglavljenimi Maraž, Bratuž, imenovan Gobzner, iz Čepovana in celo Furlan Crusiz, kar se ne ujema z resnico. Preglju ta razprava ni bila znana, sicer bi gotovo kaj drugače zasukal v svojem romanu.

Dokumentarno plat punta je dopolnil Miroslav Premrou, ki je v *Edinosti* 1926 objavil osem dokumentov iz goriškega Pokrajinskega arhiva v slovenskem prevodu. To so poročila namestnika deželnega glavarja Adama Strassolda in deželnih odbornikov od 30.5. do 22.5.1713, napisana v italijanščini.

Med osvobodilnim bojem so partizani eno od primorskih brigad poimenovali po Ivanu Gradniku. Prav je, da so uporabili ime Gradnik, saj ga tudi skoraj vsi akti tako imenujejo, včasih še z dodatkom "sogenannte" (takoimenovani).

Še bolj je vedenje o puntu dopolnil po vojni Ivan Kreft, ki je leta 1949 izpisoval skoraj iz vseh fasciklov v Dvornem arhivu, a dokumenta o eksekuciji vendar ni našel. Svoje izpise je dal na voljo zgodovinarju dr. Bogu Grafenauerju, ki je sistematično raziskoval slovenske kmečke upore. Z njimi je obogatil svoj članek ob 240-letnici punta v *Kroniki* 1954. V njem sta celo dve kratki slovenski besedili: tiralica in prisega. Ob tej obletnici je tudi Rado Bednarik iz Gorice prispeval važen dokument: zapis v mrliški knjigi goriške stolnice. V *Jadranskem koledarju* 1954 je objavil sporočilo, da je bilo 11 usmrtnih, po imenu pa navaja le Gregorja Kobala in Andreja Laharnarja, ki nista bila razčtetverjena. Obe objavi je uporabil Grafenauer za svojo znamenito knjigo *Kmečki upori na Slovenskem* iz leta 1962.

Ob tem jubileju je po literarni plati pisatelj France Bevku prispeval svoj obulus. Napisal je najprej za Prešernovo družbo 1956 povest *Iskra pod pepelom* s svežo temo: nekrvavi del velikega tolminskega punta 1699-1703. O kasnejšem, krvavem delu upora pa je napisal mladinsko povest *Iz iskre požar* prav tako za Prešernovo družbo 1963 z ilustracijami Toneta Kralja. Tudi on izhaja iz Rutarja, a je težišče dogajanja prenesel v rodno Baško dolino.

DAIJE

MOLIÈRE V FRANÇOŠČINI V GLEDALIŠČU MIELA

VIDA VALENČIČ

V četrtek, 31. oktobra, je v tržaškem gledališču Miela gostoval čisto poseben gledališki ansambel...

Tokrat so se hvaležni publiki predstavili študentje francoščine na ljubljanski filozofski fakulteti, ki sami sebe označujejo kot "ljubitelje francoščine in gledališča". Svojo dvojno ljubezen so prelili v prepričljivo izvedbo Molierovega *Žlahtnega meščana* v originalu. Igra je požela izreden uspeh predvsem po številnih festivalih univerzitetnega gledališkega ustvarjanja, katerih se je ansambel (poimenovan *Les theatreux*) udeležil v prejšnjih mesecih, med katerimi izstopa nastop na festivalu v Strasbourgu, ki si je prislužil prvo nagrado žirije in publike.

Začetki same skupine segajo že v leto 1984, ko se je takratna lektorica francoskega jezika na ljubljanskem vseučilišču Josephine Ferrari domislila, da na čisto inovativen način privabi svoje študente k spoznavanju lepote tega jezika. Mladi študentje so izživ sprejeli in v teh trinajstih letih letno pripravili vsaj eno gledališko delo, katerega so potem poneli ne samo na vse večje slovenske in (takrat) jugoslovanske odre, pač pa tudi na Češko, Poljsko, v Avstrijo, Nemčijo, na Škotsko, v Francijo in nazadnje še v Maroko. Vsi člani tega amaterskega ansambla (ki sicer po svojih sposobnostih že meji na semi-profesionalnost) so sedanjali ali bivši študentje francoščine na ljubljanski filozofski fakulteti, mentorji pa so njihovi lektorji. Izrednost teh "gledališčnikov" je v njihovem pristopu do ustvarjanja dela, vsi po vrsti so namreč soudeleženi pri najrazličnejših opravilih, ki jih pripravljajo nastopa zahteva. Tako npr. režiser na odru tudi poje, mentor lahko v hipu zamenja glavnega igralca, poskrbi za tehnično opremo, igralke se improvizirajo kostumografije ipd. Izrednost te mlade skupine pa je še posebno v dejstvu, da ni pro-

fesionalna in njeni člani se v svojem študijskem življenju posvečajo jezikoslovju, ne pa gledališki umetnosti. Igralci so na tržaških deskah dokazali malodane brezhibno francosko izgovarjavo in tekoče podajanje, kar bi nedvomno težko našli med tržaškimi študenti. Že res, da Ljubljana kot prestolnica nudi sicer določene prednosti (skupino finančno podpirajo tako francoska ambasada kot razna francoska zastopništva v Sloveniji), radikalno različna pa je predvsem mentaliteta ljudi, v prvi vrsti študentov, ki aktivno kljubujejo apatičnosti in s svojo domiselnostjo ustvarjajo ne samo zanimivo izvenšolsko udejstvovanje, pač pa tudi moderen način učenja tujih jezikov.

V teh trinajstih letih gledališkega udejstvovanja so ljubljanski študentje pripravili večje število komedij (izbirajo jih predvsem zaradi pozitivnega odziva publike), avtorjev, kot so npr. Moliere, Jarry, Feydeau, uprizorili pa so tudi avantgardna dela Ionesca in Prevertove poezije. Izбира dramskega dela je takorekoč skupna, študentje spoznajo v okviru učnih ur francoske literature različna literarna dela in različne avtorje, nato pa, posebno glede na zasedbo skupine, izberejo primerno delo za odsko uprizoritev. Z začetkom predavanja na fakulteti pa se pričnejo tudi običajne vaje gledališkega ansambla, vse v vedno hitrejšem tempu do pomladi, ko je že na vrsti premiera in se na pisalni mizi šefa katedre za francoščino že kopicijo pismena povabila na najrazličnejše evropske festivale amaterskega univerzitetnega gledališča.

Bistvenega pomena pri vsem tem je seveda konkretna pomoč, ki jo daje univerza z razpoložljivostjo učilnic v večernih urah za vaje, slovenska študentska organizacija pa konkretno pomaga pri organizaciji gostovanj.

Bo ta val domiselnosti in skupnega dela prevelil v bližnji prihodnosti tudi naše vseučilišče?

GALERIJA ARS V GORICI

TONUTTIJEV DOMAČI SVET

SAŠA QUINZI

FOTO HUMBACA

V petek, 8. novembra, so v galeriji Ars na Travniku odprli drugo sezonsko likovno razstavo, posvečeno goriškemu slikarju-samouku Arrigu Tonuttiju, ki ga je res številna publika toplo sprejela. Večer je tokrat uvedla mala pianistka Nina Kruh, ki je zaigrala Griegov skladbo, kot običajno pa je bil za umetnostno kritiko zadolžen prof. Joško Vetrh.

Tonuttijev svet je vsakomur lahko prepoznaven v njegovih tematikah, saj se le-te kot osebne pečate ponavljajo od slike do slike. Umetnik posveča namreč svojo pozornost izbranim motivom: krajinskim izrezom goriške okolice - razstavljeni je *Domačija na Jazbinah* - sončnim tihožitjem cvetja, najbolj pristno pa se izraža v upodabljanju male vsakdanjosti preprostih ljudi, ki jih takoj prepoznamo v njihovih značajskih in vedenjskih potezah. Najraje se čopič ustavlja pri ženah z dolgimi krili, v katere se igrivo zapleta veter, kot tudi pri otrocih, ki v njihovi togosti spominjajo na že odrasle moške. Ti so odeti v težke plašče, pokriti so z velikimi, stožastimi klobuki, kot nekakšni stalni atributi pa jih spremljajo dežniki in kolesa. Slikar se stalno vrača na te "tipe". Svobodno jih razmešča po platnu drug ob drugega, jih drugega za drugim našteva

kot v ponavljajočem se motivu kolone kolesarjev, včasih pa v posrečeni kompoziciji namiguje na srečanje ali slovo za neznano kam. Tudi variacija gest soustvarja in izpostavlja občutke, ki jih izraža prizor. Prav posebno atmosfero pa ustvarja pokrajina, surova v njenem skopem orisu, neprijazna v njenih vremenskih ujmah. Pred nami se tako razgalja notranja podoba umetnika, ujetega v sedanjost, ki se mu večkrat zaradi njemu lastne negotovosti zdi teogobna. Priokus otožnosti pa dajejo tudi citati sodobnega sveta, ki se prosto vtkejo v Tonuttijev odmaknjeni svet, ali pa kar spomini, ki se iz preteklosti neprikrito javljajo v mnogolični podobi obraza.

Vendar slikarjeva občutljiva pozornost pripomore tudi k temu, da se lahko preprosto in brez predsodkov približa čisto vsakdanjim prizorom, naj si bo slučajno srečanje ali prijateljski klepet, ki jih uspe prenesti na platno z živo soudeležnostjo. Izбира barv se osredotoča večinoma na bolj zemeljske, ko pa poseže po svetlejših, mu uspe ustvariti lahkotne prizore; to še posebno z vodeniimi barvami, ki izpostavljajo njegov živahni poteg. Tonuttijev svet je gotovo preprost, a prepričljiv in osebno v njegovi iskrenosti.

GORIŠKI IN TRŽAŠKI ŠKOFJE V SVETEM RIMSKEM CESARSTVU

V petek, 8. novembra, je bilo v prostorih Državne knjižnice v Gorici srečanje, ki ga je priredil Institut za družbeno in versko zgodovino in na katerem je bil govor o goriških in tržaških škofih Svetega rimskega cesarstva. V Berlinu je namreč izšel tretji del biografskega leksikona z imeni teh škofov. Pobjudnik pomembnega dela je Erwin Gatz, raziskovalec na področju cerkvenega zgodovinopisja in ravnatelj Tevtonskega kolegija v Rimu. Gre za tri pomembne publikacije - predvidoma jim bo sledila še četrta - o škofih, ki so v obdobju petih stoletij delovali v škofijah od Verduna do Trsta, od Krakova do Tridenta in od Bamberga do Gorice. Prvi del je izšel l. 1983, drugi 1990, tretji z letnico 1996 ima naslov *Die Bischöfe des Heiligen Römischen Reiches: 1448 bis 1648*. Gesla o škofih iz tržaške in goriške, ljubljanske in mariborske škofije sta sestavila ljubljanski zgodovinar France M. Dolinar in goriški zgodovinar Luigi Tavano.

Na goriškem srečanju sta govorila dr. Erwin Gatz in prof. Luigi Tavano. Prvi o delu na splošno, drugi pa še posebej o škofih, ki so bili v omenjenem zgodovinskem obdobju na čelu goriške in tržaške škofije, in o tistih, ki so se rodili na Goriškem in Tržaškem. Poleg nemških, italijanskih in furlanskih imen, večidel iz plemiških rodbin, so tudi slovenska. Na Goriškem rojeni duhovniki so postali npr. škofje v Trstu, v Padni v Istri, v Ljubljani in Mariboru, v Salzburgu, Pragi itn.

Biografski leksikon, ki smo ga omenili, je edinstveno in nadvse pomembno delo, saj je sad temeljiti in strokovno neoporečnih raziskav ter prinaša vrsto novih izsledkov. Dragoceno bo za vse, ki se ukvarjajo s preteklostjo naših krajev, pa tudi z zgodovino oddaljenih krajev in dežel.

7

ČETRTEK
14. NOVEMB.
1996

POLITIČNO IN KULTURNO ŽIVLJENJE GORIŠKIH SLOVENCEV MED OBEMA VOJNAMA (5)

BRANKO MARUŠIČ

Podobno kot za politiko je bila prva svetovna vojna velika, če še ne večja cezura za kulturno dejavnost Slovencev na Goriškem. Na nekaterih področjih kulturnega ustvarjanja so lahko nadaljevali predvojno pot, v mnogih pa se je ta prekinila. Čeravno so Slovenci pričakovali, da bo obnovila svoje delo slovenska gimnazija v Gorici, se to pričakovanje takrat ni uresničilo. Ukinitve gimnazije je pomenila, da je svojo eksistenco izgubila kar ugledna skupina slovenskih intelektualcev, ki se zato po vojni niso vrnili iz begunstva ali pa so se iz Gorice za stalno izselili. Selitev slovenskega učiteljskega v Tolmin bi lahko pomenila, da se ustvarja novo slovensko šolsko središče. To upanje ni trajalo dolgo kot tudi ne dejavnost slovenske realke v Idriji. Zaradi Gentilejeve šolske reforme pa so bile ure štete tudi slovenskemu osnovnemu šolstvu. Postopnemu ukinitanju slovenskega pouka so sledile premestitve slovenskih učiteljev v bolj oddaljene kraje Italije ali pa emigracija v Jugoslavijo. Slovenska mladež se je potlej šolala v italijanskih šolah, ki so še nekaj časa obdržale slovenščino kot predmet (npr. srednje šole do l. 1930). Tudi verouk se je moral z letom 1928 učiti v italijanskem jeziku in je zavoljo tega goriški nadškof Frančišek B. Sedej izdal *Normae* (1931), v katerih je branil pravico, da se verouk uči

v narodnem jeziku. Tudi ta akt je pripomogel k njegovemu izsiljenemu odstopu. Potlej je bila raba slovenskega jezika omejena le na cerkev.

Ukinitve slovenskih srednjih šol je pomenila zmanjšan obisk Slovencev na italijanskih šolah in univerzah. Vzgjajali so se sicer slovenski duhovniki v goriškem bogoslovju, manj pa je bilo slovenske mladine na univerzah, kjer pa se je odločala za zdravniški poklic, pravo in za nekatere študije na filozofskih fakultetah. Ta problem je še zelo neraziskan. Slovenci z Goriškega so med vojnoma študirali tudi v Ljubljani in drugod po Evropi. S tem v zvezi se postavlja tudi vprašanje pretoka idej zlasti med mladimi slovenskimi intelektualci na Goriškem, idej na področju filozofije, poznavanje umetnostnih tokov pa tudi razmer v matični domovini, ne oziraje se na to, da je bila tudi pri mladih vsa pozornost posvečena narodnoohranitvenemu delovanju. Med goriške pobude sodi v čas po prvi svetovni vojni pričetek izhajanja v Gorici revije *Socialna misel*; teoretična revija krščansko-socialnega gibanja se je kmalu preselila v Ljubljano. Kljub zapori meje so se mladi seznanjali z razmerami v slovenski kulturi, kar so izpričali v ilegalnih literarnih glasilih sredi tridesetih let. Mladi - zlasti katoličani - so se zbirali v kroških (Juvančičev krožek), poseben odmev je imela kasneje Kocbekova revija *Dejanje* (ilegalni tisk Brinjevke, "Dvignjeni iz nedelje..."). Podobno je delovala in se zbirala tudi liberalna in komunistična mladina.

Po povojnih letih se je pravzaprav v svoji veliki razsežnosti obnovilo društveno življenje Slovencev ne le na podeželju, marveč tudi v Gorici; ta rast se je pokazala zlasti po letu 1924, ko se je vzporedno s političnim razkolom polariziralo

tudi društveno življenje, a vendar le za kaka tri leta, ko je sledila uradna prepoved. Namesto predvojne Gabrščkove založbe sta se po vojni pojavili Goriška matica in Goriška Mohorjeva družba z namenom, da predvsem z izdajo kolektarjev in ljudskih knjig ohranjata rabo slovenskega jezika vsaj v domačem krogu. Matico so vodili liberalno usmerjeni, Mohorjevo družbo pa predvsem slovenski duhovniki. Društvi sta bili pod strogim nadzorom in doživeli vrsto šikan. Revijalni tisk, ki sta ga pred vojno zastopali srednji slovenski reviji *Veda* in *Naši zapiski*, se ni več obnovil. Poljudno smer so zastopali reviji *Mladika* in *Naš čolnič* in mesečnik *Družina*, ki je izhajal v letih 1929-1939 skupaj s tednikom *Novi list*, že po ukinitvi slovenskega tiska v letih 1938-1939 z izdajo mesečnika *Svetogorska kraljica*. Poskus znanstvenega zbornika je bil *Jadranski almanah* za leti 1913 in 1924, izdaja za leto 1930 je bila zaplenjena. Od petih političnih časnikov iz časa pred prvo svetovno vojno je po vojni v Gorici izhajala stalno le *Goriška straža*, saj listi, kot *Goriški Slovenec*, *Nova Doba* in *Proletarec*, niso imeli dolgega življenja.

Slovenske knjige so morale prestajati stroge cenzurne preglede in zahteve cenzorjev so vodile do absurdov, kot je bil tisti, ki se ga spominja pisatelj France Bevk, ki je moral v slovenska besedila vnašati italijanske oblike slovenskih toponimov ("V sinjini so plavali nad Carso beli oblaki"). Pisatelj Bevk je bil najbolj plodovit pisec, njegova ustvarjalnost tistih let kaže pečat narodnosamoohranitvene vloge, ki jo je prevzela slovenska knjiga.

DAIJE

HVALEŽNICA 1996

ZA PONOVO ODKRITJE ČLOVEŠKIH IN VERSKIH VREDNOT

IVAN ŽERJAL

Slovenske maše hvaležnice v tržaški stolnici sv. Justa v nedeljo, 10. novembra, se je udeležilo veliko število vernikov. Mašo je vodil vikar delegat za tržaške Slovence msgr. Franc Vončina ob somaševanju številnih duhovnikov in ob prisotnosti škofijskega upravitelja msgr. Piergiorgia Ragazzonija.

Skavti prinašajo darove na oltar. (Foto Kroma)

Pogled na polno tržaško stolnico je bil kot vsako leto ob tej priložnosti veličasten. Prisotne so bile narodne noše, številne skavtinje in skavti so sestavljali špalir, s petjem pa so sodelovali otroški zbor Kresnice pod vodstvom s. Karmen Koren, skupina Shalom in priložnostni mešani zbor pod vodstvom Edija Raceta. Tudi letos so predstavniki tržaških slovenskih župnij prinesli pred oltar del svojih pridelkov in ga izročili škofijskemu upravitelju msgr. Ragazzoniju.

Maša hvaležnica pa ni samo izraz zahvale za prejete dobrote; je tudi priložnost za srečanje med verniki, posebno pa za srečanje slovenskih vernikov s škofom. Tokrat škof Lovrenc Bellomi ni maševal, ni ga bilo zraven, saj ga je smrt pred meseci ločila od njegovih vernikov, s katerimi je živel skoraj dvajset let. Vsekakor je bil pokojni škof prisoten v srcih, mislih in molitvah prisotnih.

Hvaležnica 1996 je namreč potekala pod geslom *S škofom v duhu povezani*. Udeleženci so se spomnili

pokojnega škofa Bellomija, a so tudi molili za novega škofa. Poleg teh sta, kot je v svoji pridigi dejal msgr. Franc Vončina, nedeljsko bogoslužje pri sv. Justu označevala še dva druga elementa: zahvala za prejete dobrote in priprave na jubilej leta 2000. Msgr. Vončina je prikazal lik škofa Bellomija kot človeka dialoga, ki je gradil mostove. Zaustravljen se je pri dveh točkah, ki jih je pokojni škof imel posebej pri srcu: pri permanentni in trajni katehezi ter prenovi tržaške Cerkve. Na tem področju, je dejal msgr. Vončina, bo treba še marsikaj narediti. Kar se tiče priprav na jubilej leta 2000, se je vikar delegat za tržaške Slovence zavzel za globlje spoznavanje evangelija in osebe Jezusa Kristusa. Omenil je težaven trenutek, v katerem živi naša skupnost. Marsikomu je bilo iztrgano, kar si je s svojim delom prihranil, iztrgana pa je bila tudi vera iz marsikaterih src. Tu je treba ponovno odkriti človeške in verske vrednote. Čas je torej, da se zbudimo, leto 2000 pa naj bo tudi leto našega duhovnega preporeka.

TRŽAŠKI OBČINSKI SVET O TKB

V torek, 12. novembra, je v dopoldanskih urah zasedal tržaški občinski svet. Razpravljal je o krizi Tržaške kreditne banke, kot je to pred časom predlagal slovenski svetovalec Demokratične stranke levice Igor Dolenc. Svetovalci so odobrili resolucijo, ki jo je predstavil prav Dolenc. V njej je rečeno, da bo kriza TKB negativno vplivala na tržaško gospodarsko in družbeno tkivo. Resolucija se nadalje zavzema za to, naj gre sodstvo svojo pot, naj se rešijo delovna mesta in naj se ne razprši strokovni potencial, ki ga predstavljajo uslužbenci TKB. Pozornost je posvečena tudi podjetjem, ki poslujejo s to banko. Pred glasovanjem je svetovalec Slovenske skupnosti Andrej Berdon zapustil dvorano, ker se ni strinjal z nekaterimi točkami resolucije, svetovalec Peter Močnik pa je glasoval zanjo. Pred zasedanjem so se svetovalci srečali s predstavništvom uslužbencev TKB.

V NEDELJO PRVI KROG

LE NEKAJ DNI NAS LOČUJE OD POKRAJINSKIH VOLITEV

V nedeljo, 17. novembra, bo potekal prvi krog volitev v tržaški pokrajinski svet. Razne stranke in gibanja so izpeljale še zadnje pobude v okviru volilne kampanje.

V glavnem se bosta pomerila levosredinski in desnosedinski blok. Levosredinski koalicijo predstavljajo Demokratična stranka levice, Ljudska stranka, Zeleni in lista Trst 2000. Predsedniški kandidat je sindikalistka Adele Pino.

Desnosredinski pol sestavljajo Krščansko-demokratski center, Nacionalno zavezništvo, gibanje Forza Italia in Lista za Trst, predsedniški kandidat pa je vidni predstavnik mlajše generacije potomcev istrskih beguncev Renzo Codarin. Samostojno nastopajo še Stranka komunistične prenovne, Severna liga in nekatera druga manjša gibanja. Večina ljudi je prepričana, da v prvem krogu ne bo nihče prejel absolutne večine, tako da bo

potrebna balotaža med dvema najbolje uveljavljenima kandidatom; ta bo 1. decembra.

Slovenska skupnost - kot že rečeno - nastopa na listi Trst 2000 (TS 2000) s šestimi kandidati. SSK je ravno v zadnjih dveh tednih imela živahno volilno kampanjo z vrsto srečanj na teritoriju, zlasti na področju okrožij, v katerih nastopajo njeni kandidati. Večkrat je priredila srečanja s predsedniško kandidatko Adele Pino (v Boljuncu, Nabrežini in na Opčinah), pa tudi javne debate o težavnem stanju slovenske manjšine zlasti na gospodarskem področju.

Predstavniki SSK v teh zadnjih dneh pred volitvami vneto priporočajo volivcem, da je bistvenega pomena prečrtati znak liste TS 2000, ne pa imen kandidatov, saj preferenčnih glasov ni. Prečrtanje znaka, pa naj gre za katerokoli volilno okrožje, pravi SSK, je bistvenega pomena za izvolitev kandidatov slovenske stranke.

MILJE / DANILO ŠAVRON

V MILJSKI OBČINI JE VELIKO NEREŠENIH PROBLEMŌV

V nedeljo, 17. novembra, bodo predčasne občinske volitve v Miljah. Tudi tu sta glavna tekmeča levosredinski pol, ki nastopa pod znakom Olike, in desnosedinski Pol svoboščin. Županski kandidat Olike je dolgoletni evropski poslanec Giorgio Rossetti, za občinski svet pa kandidira tudi predstavnik SSK Danilo Šavron. Postavili smo mu nekaj vprašanj.

Zakaj je prišlo do predčasnih volitev?

Do volitev je prišlo, žal, zaradi spora med Stranko komunistične prenovne in Demokratično stranko levice, ki nista našli skupnega jezika za vodenje občine. Bojim se, da je bil problem v tem, kdo bo imel več stolčkov. V tem času pa se je DSL na vsedravnici ravni tudi že priključila sredinskemu polu (Ljudski stranki in drugim sredinskim silam) in se je zato oddaljila od skrajne levice. To so v Miljah izkoristili in sta dva odbornika DSL odstopila. Potem je odstopilo še sedem svetovalcev te stranke in tudi slovenska neodvisna svetovalka, ki jo je svoj čas predlagalo Društvo

Slovencev miljske občine. Tako občinski odbor ni mogel redno delovati in je prišlo do krize.

Katera so vprašanja, s katerimi se bo treba najprej spopasti?

Nerešenih problemov je veliko. V zadnjih petnajstih letih so razne občinske uprave veliko govorile, naredile pa malo. Kot primer naj navedem vprašanje postavitve vodovodnih cevi: približno 50% vode se izgubi že na meji med tržaško in miljsko občino, to se pravi, še preden pride iz pipe v naših stanovanjih in hišah. To moramo plačati uporabniki. V preteklosti se občinska uprava za ta problem sploh ni zanimala, nobenega interesa ni bilo, da bi

V kandidatu za župana Giorgiu Rossettiju vidim človeka, ki nas bo morda res povedel v tretje tisočletje. To je mož, ki pozna Evropo, a tudi krajevno problematiko. Upam, da bomo z njim lahko vzporedno uresničevali tako velike kot male načrte: med velike načrte uvrščam infrastrukture, ceste, nove projekte in investicije (med temi tudi evropske). Mali načrti zadevajo vsakodnevne potrebe naših občanov: mislim, da bo pri izpeljavi slednjih pomembna - bolj kot županova - vloga nas svetovalcev, če bomo izvoljeni.

Kako naj pridejo najbolj do izraza Slovenci v Miljah?

Najbolj bomo prišli do izraza, če nam bo uspelo se uveljaviti v občinskem svetu s tem, da pritismo na upravo, da popravi statut. Ta mora predvidevati res vidno in občuteno priznanje Slovencev v občini. Do izraza bomo prišli tudi tako, da bomo tudi slovenski svetovalci, če bomo izvoljeni, res pokazali, da smo Slovenci ne samo z besedo ali številko, ampak da res pomenimo nekaj in da na terenu dokažemo, da smo se zavzeli za tisto, kar smo v volilni kampanji obljubili volivcem.

Kakšna mora biti po Vašem mnenju prihodnost miljske občine?

PRED VOLITVAMI

USPELA POBUDA MILJSKE SSK

Miljska sekcija Slovenske skupnosti je priredila v petek, 8. novembra zvečer, v prostorih gostilne *Al ponte* pri Orehu javno razpravo na temo *Teritorij in razvojne možnosti miljske občine* ob sodelovanju kandidata za župana na listi Olike Giorgio Rossettija, kandidata za občinski svet Danila Šavrona in arh. Roberta Bonata. Želja organizatorja je bila, da se kandidat za župansko mesto Giorgio Rossetti čim bolj direktno seznanji, kako pojmujejo tehniki, ki delujejo na miljskem področju, stanje, kateri so njihovi predlogi za razvoj miljske občine, ter da tudi ostali občani povedo svoje na to temo. Na dan so prišle napake, storjene v teku osemdesetih let, ko se zastareli regulacijski načrt ni skušal prilagoditi novim razmeram: kronično pomanjkanje cest, ki so poleg tega slabo vzdrževane, dominantni odnos občine Trst tudi prek nadzora pokrajine, in še bi lahko naštevali. Podanih je bilo več predlogov; med temi tudi ta, da bi sodelovali pri izdelavi novega regulacij-

skega načrta neposredno tudi občinski uradi. Rossetti je poudaril, da nasprotuje gradnji plinskih terminalov v miljski občini in da se bo zavzemal, da se na področju bivše rafinerije Aquila uredi sodobno pristanišče za kontejnerje. Šavron je potrdil, da si bo poleg uresničevanja programa Rossettija prizadeval še posebej za rešitev konkretnih problemov, ki tarejo občane in na katere upravitelji pogosto pozabljajo.

Na srečanju je tekla tudi beseda o manjšini. Zahtevali so ovrednotenje in večjo vidnost manjšinske prisotnosti, tudi preko toponomastike. Pogovor se je dotaknil tudi stiske slovenske šole v Miljah in priprav na poimenovanje šole po Albinu Bubničju. Rossetti se je obvezal, da si bo prizadeval za ustanovitev urada, ki bi omogočal dvojezično poslovanje občine.

Nazadnje se miljska sekcija SSK zahvaljuje arh. Bonatu in vsem številnim prisotnim, ki so pripomogli k uspehu večera.

VOLITVE V ŠOLSKE SVETE

ZELO DOBRA UDELEŽBA UČNEGA OSEBJA, MANJ PA STARŠEV

V trenutku, ko pišemo ta članek, še ni dokončnih uradnih rezultatov, saj je bilo na šolskem skrbništvu še vedno v teku štetje glasov. Po delnih podatkih naj bi se volitev udeležilo okoli 80% učnega osebja in 35% staršev. Vendar so - kot že rečeno - ti podatki delni, tako da bo treba za dokončno sliko še počakati.

Kljub temu lahko rečemo, da so se slovenski šolniki in starši držali navodil Sindikata slovenske šole in enotnega šolskega odbora. Bojkotirali so namreč volitve v okrajne šolske svete, udeležili pa so se volitev v pokrajinski in vsedrjavni šolski svet. Tudi glavni kandidati trenutno vodijo. Po delnih podatkih za

V nedeljo, 10., in v ponedeljek, 11. novembra, so bile volitve v okrajne, pokrajinske in vsedrjavni šolski svet. Volili so tudi slovenski šolniki in starši.

vsedrjavni šolski svet vodi prof. Silvana Hvalič. Za pokrajinski šolski svet vodi med učitelji Mirjam Mikolj, med profesorji nižjih srednjih šol prof. Fiorella Benčić Serio, med profesorji višjih srednjih šol pa prof. Samo Pahor. Med starši vodi glavna kandidatka Maja Lapornik, takoj za njo pa sledi Zdenko Floridan. Kot kaže, je prišlo do pravega "dvoboja" med tema kandidatom, čemur so verjetno botrovala pisma, ki so bila objavljena v Primorskem dnevniku konec tedna.

V prvem pismu, ki je bilo objavljeno v soboto, 9. t.m., nekateri predstavniki staršev "z zaprepačenjem" ugotavljajo, da je bila kot glavna nosilka kandidatne liste staršev izbrana Maja Lapornik, ki naj bi po njihovem mnenju ne bila strankarsko neopredeljena. Podpisniki tudi ugotavljajo, da v programu slovenskih kandidatov ni točke, "ki bi definirala oblike sodelovanja in vzpostavljanja stikov z izvoljenimi predstavniki drugih napredno mislečih list." Naslednji dan, v nedeljo, 10. t.m., je Primorski dnevnik

objavil tudi odgovora Sindikata slovenske šole in kandidatke Maje Lapornik. Ob vsem tem se sprašujemo, ali se politični boj ne seli tudi v učilnice naših šol. Že ob zadnjem občnem zboru SSS je prišlo do očitkov, češ da je novi odbor sindikata politično obarvan. Prav polemike take vrste vzbujajo zaprepačenje in zaskrbljenost, saj jih naša šola ravno v tem trenutku najmanj potrebuje.

NOVA PREMIERA SSG

V petek, 22. novembra, bo v Kulturnem domu nova premiera SSG. Na sporedu bo krstna uprizoritev komedije Borisa Kobala **Afrika ali Na svoji zemlji** (abonma red A). Predpremiere bosta v sredo, 20. novembra, za abonma red D in v četrtek, 21. novembra, za abonma red E. Začetek ob 20.30.

OBVESTILA

TRST. Slovensko dobrodelno društvo v Trstu razpisuje letos svojo deseto študijsko **štipendijo** iz sklada *Mihael Flajban*. Štipendija bo znašala 2.000.000 lir letno in bo trajala za vso redno študijsko dobo, v kolikor bo dobitnik zadostil pogojem pravilnika. Štipendija je namenjena slovenskim zamejskim visokošolcem, ki se bodo vpisali na univerzo v akademskem letu 1996/97. Podrobnejša razjasnila dobite na sedežu Slovenskega dobrodelnega društva v Trstu, ulica Mazzini 46, prvo nadstropje, telefonska številka 631203, ob četrkih od 16. do 18. ure. Rok zapade 30. novembra.

TRST. V nedeljo, 17. novembra, bo nastopila ob 17. uri v **Marijinem domu** pri Sv. Ivanu, ul. Brandesia 27, mladinska igralska skupina s Proseka in Kontovela z igro *Žarka Petana Pet pepelk*. Režija Sara Baldè, izvorna glasba Aljoša Starc. Toplo vabljeni mali in veliki!

V DSI bo zgodovinar mag. Egon Pelikan v ponedeljek, 18. t.m., ob 20.30 predstavil dokumentarni film *Fašizem pod Slovenci*.

NABREŽINA. V sredo, 20. novembra, bo ob 20. uri v župnijski dvorani mesečno **srečanje** za versko poglobitev. Prof. Janko Jež bo pre-

daval o temi Goriška sinoda in Slovenci. Sledi razgovor in družabnost. Vabljeni!

BARKOVLJE. V petek, 22. novembra, bo ob 17. uri v barkovljanski cerkvi **sv. maša** v spomin na dušna pastirja msgr. Jožeta Jamnika in dr. Jožeta Prešerna. Vabljeni vsi bivši fantje in dekleta, ki so se pod njunim vodstvom vzgajali v veri in narodni zavesti pri Novem sv. Antonu in v Ukvah.

SLOVENSKO KULTURNO društvo Barkovlje prireja koncert zboru **Jacobus Gallus**, ki ga vodi Janko Ban, v vili Primc na Greti v petek, 22. novembra, z začetkom ob 20.30.

KLUB PRIJATELJSTVA vabi v sredo, 27. novembra, ob 16. uri na **predavanje** dr. Danila Sedmaka o alternativni medicini v ulici Donizetti 3.

DAROVI

ZA MARIJIN dom pri Sv. Ivanu: ob 5. obletnici smrti Nadje Dolenc Žerjal mož Aleksander 50.000; Svetoi-vančanka 25.000.

ZA CERKVENI pevski zbor pri Sv. Ivanu: ob 5. obletnici smrti Nadje Dolenc Žerjal mož Aleksander 50.000.

ZA CERKEV sv. Jerneja na Opčinah: ob 5. obletnici smrti Nadje Dolenc Žerjal mož Aleksander 100.000.

AGRARNA SKUPNOST JUSOV-SRENJ

SRENJE SO ŠE ŽIVE!

ERIK DOLHAR

V četrtek, 7. t.m., so Agrarna skupnost jusov - srenje v tržaški pokrajini, Srenje - vicinije iz Kanalske doline in Agrarna skupnost iz Slovenije priredile v kulturnem domu na Colu okroglo mizo na temo *Srenje v deželi Furlaniji-Juljski krajini - Evropska listina, edino učinkovito sredstvo za razvoj in ohranitev teritorija.*

Večera se je udeležilo veliko število ljudi. (Foto Kroma)

ga gozda, ki se širi na območju 23.000 hektarov. V Kanalski dolini je treba razlikovati med dvema organizacijama: v eni so lastniki, jusarji, srenjci, v drugi pa užitkarji lastnine, ki pripada Cerkvu. Eni delujejo v konzorciju, drugi v srenji. Do zemljišč pa imajo pravico samo domači staroselci, lastniki hiš.

Dr. Šimac, ki je doma na Tolminskem, je najprej dejal, da je v Sloveniji nastalo kar močno gibanje agrarnih skupnosti, zveza katerih zaobjema več kot tisoč vasi. Srenja je najstarejša oblika lastnine zemlje, saj se je uveljavila že pred tisoč leti v prvi slovenski državi-Karantani. Po fevdalnem sistemu in po razsulu Avstro-Ogrske so slovenski kmetje prešli pod Italijo kot lastniki, leta 1927 pa je bil

sprejet fašistični zakon, ki je imel izrazito raznarodovalen namen. V Sloveniji je bil že pred štirimi leti sprejet zakon o agrarnih skupnostih, ki zadeva tudi zamejce, ki so lastniki zemlje onstran meje. Do prihodnjega leta se morajo zato ti lastniki registrirati v Sežani, da ne bi izgubili pravice nad zemljišči. Kar bo Slovenija vrnila zamejcem, je vsekakor lastnina. Meje so nedvomno še zakomplicirale celotno zadevo, treba pa je izhajati iz obvez avstrijske zakonodaje. Evropska skupnost je sprejela konvencijo o krajevni samoupravi, podpisana pa je bila tudi alpska konvencija, ki ščiti krajevno samoupravo. Ti konvenciji sta ratificirali tako Slovenija kot Italija. Dr. Šimac je opozoril na nevarnost ustanovitve parkov, na podlagi katerih

skušajo oblasti razlastiti staroselce. Park se enostavno ne sme ustanoviti mimo avtohtonega prebivalstva, niti kraškega ne, kar je jasno zapisano v alpski konvenciji. Kdor hoče ustanoviti park, mora za to najprej vprašati lastnike, ki naj postanejo nato upravitelji parka. Treba je štiti ljudi, ne samo živali. Danes obstaja neka *parkomanija*, meni Šimac, ko bi osrednja država želela enostavno ratificirati evropske konvencije, ne da bi sploh vprašala domačinov za mnenje.

V zvezi s tem se je nato razvila živahna diskusija, v katero so posegli Vladimir Vremec, Igor Dolenc, Silvester Metlika in drugi. Vremec je predavatelja najprej postavil vprašanje o pravni osebnosti, koliko deželni zakon iz formalnega vidika duši srenje. Deželni zakon govori samo o hribovitem področju, medtem ko so pri nas zemljišča do morja, v dolinah in v ravnini. Poleg tega je po Vremčevem mnenju protius-taven, ker jemlje, zanika pravice, ki so jih priznali v Bruslju. Odgovoril mu je dr. Šimac rekoč, da je smisel običajnega prava, da so srenjci pravne osebe. V diskusijo je nato posegel Igor Dolenc, ki je Vremcu odgovoril v zvezi s kraškimi parkom in kraško gorsko skupnostjo. Metlika je vprašal za pojasnila v zvezi s srenjci, ki imajo zemljišča onstran meje. Tako Oman kot Šimac sta pojasnila, da imajo srenjci pravico do teh zemljišč; vpisati morajo svoj odbor, ki je lahko isti kot že obstoječi v Italiji. Iz diskusije je tudi izšlo, da bi bilo bolje, ko bi se vrnil k srenjam, saj bomo jusarske odbore (užitkarjev) v določenem času izgubili.

GLASBENA SREČANJA MLADIH V ROJANU

SLOVENSKA ŽUPNIJSKA SKUPNOST V ROJANU
IN SLOVENSKA GLASBENA ŠOLA
vabita na koncert pianistke

TATJANE OGNJANOVIČ

v nedeljo, 17. novembra 1996, ob 17. uri v Marijinem domu v Rojanu, ul. Cordaroli 29.
Na sporedu bodo skladbe Chopina, Skrijabina in Rahmaninova. Vstop prost.

PROSVETNO DRUŠTVO MAČKOLJE

vabi na predstavitev knjige

MAČKOLJANSKA LJUDSKA NOŠA

in na razstavo na novo izdelanih noš v okviru niza prireditev *Oživljamo staro in lepo za sedanost in bodočnost*, v nedeljo, 17. novembra, ob 17. uri v Srenjski hiši v Mačkoljah. Publikacija bo predstavil g. Dušan Jakomin. Razstava pa bo odprta še v ponedeljek, 18., torek, 19., in sredo, 20. novembra, od 16. do 20. ure, za šole po dogovoru na tel. št. 232250. **Vabljeni!**

UTRINKI

MAJDA

Že več let je vključena zaradi "sclerosi multipla, deformante, a placche..." Poročena, z lepimi, zdravimi otroki. Sama si ne more pomagati prav nič. Vse naredijo pridni otroci, dober mož in mama.

Kljub prizadevanju zdravnikov, raznih zdravilišč in kopeli bolezen napreduje in jo vklanja, da ne more dati niti roke.

Nekega večera sem ji telefoniral. Vesela je bila. "Kako gre, Majda?" Pričakoval sem žalostne tožbe in vzdihovanje. Pa mi je odgovorila zelo počasi: "Kaar doobro. Veeeste, mooož mmoož iiiima zmeraaj rad!"

Kaj naj rečem?! Stisnilo me je pri srcu. Uboga, komaj še govori, pa reče, da ji gre dobro. Kaj naj rečemo pa mi, ki vedno godrnjamo in se pritožujemo, če nam kaj ni všeč?

Bodimo hvaležni za to, kar imamo. Drugi še tega nimajo!

In: hvala Bogu, da ni slabše!

(B+B)

PRISRČNO PRAZNOVANJE

MARTINOVANJE IN ZAHVALNA NEDELJA V ŠTANDREŽU

V Štandrežu ohranjajo lepe tradicije ob sv. Martinu, ko se člani in prijatelji prosvetnega društva Štandrež zberejo na prijetnem družabnem večeru.

Tako srečanje je bilo letos v soboto, 9. novembra, v spodnjih prostorih župnijskega doma Anton Gregorčič. Številnim udeležencem so bile na voljo ajdova polenta in druge dobrote, ki so jih pripravili domači kuharji. Kot se za to priložnost spodobi, so bile steklenice polne novega vina, iz mladih grl pa so zadonele slovenske pesmi. Viktor Selva je popestril večer s posrečenimi in zabavnimi diapozitivi. Podobno družabnost so imeli tudi v društvu Oton Župančič.

Naslednje jutro je že pritrkovanje zvonov naznanjalo, da ne gre za navadno nedeljo, ampak za dan, ko se Bogu zahvalimo za prejete dobrote in sadove zemlje. Sveta maša je bila slovesna, sodelovalo je veliko vernikov in predvsem mladih. S kora se je mogočno razlegala lepa pesem. Med darovanjem so otroci prinesli pred oltar sadove štandreške zemlje. Po sveti maši je bil na trgu blagoslov pridelkov, ki so jih kmetje pripeljali na obloženem vozu, ter vina in kruha, ki so ga člani štandreškega kmečkega društva razdeljevali prisotnim. Otroški in mladinski zbor sta zapela nekaj primernih pesmi.

DP

GABRIJEL DEVETAK ZAPUŠČA ZBOR ŠTMAVER

"DA BI SE ZMERAJ PELO!"

DANIJEL DEVETAK

Na Goriškem ima res malokdo za seboj tako bogato in dolgo glasbeno pot kot prof. Gabrijel Devetak. Večina ljudi ga pozna kot dolgoletnega dirigenta moškega zbora Štmaver, kateremu je s sebi lastno ponižnostjo posvetil številna leta svojega tihega delovanja. Prav to vlogo zapuščata prof. Gabrijel Devetak, ki je pred nekaj dnevi slavil svoj 72. rojstni dan.

Rojen v Štmavru, je že zgodaj pokazal svoje nagnjenje in posebno občutljivost za glasbo. Čeprav je od rojstva slep, je študiral na konservatoriju v Trstu, na ljubljanski Akademiji za glasbo, kompozicije se je učil tudi v Benetkah, kjer je leta 1949 diplomiral iz klavirja. L. 1951 se je izpopolnjeval v Sieni na *Accademia Musicale Chigiana* in l. 1956 v Salzburgu.

Profesorja Gabrijela Devetaka smo vprašali, kakšni občutki ga navdajajo, ko po večdesetletnem delovanju zapuščata vodenje moškega zbora Štmaver. "Imam občutek," je rekel, "da sem se res dolgo trudil, da bi čimbolje peli."

In spomin je šel nazaj... "Naredili smo marsikaj. Učil sem peti že med vojno; takrat so bila v glavnem dekleta. Po vojni so se moški vrnili, drugi pa so zrasli. Počasi smo imeli mešane zборе, kasneje je ostal moški zbor, ki obstaja že 50 let." Razveseljivo je, da se v štmavski moški zbor vključujejo mladi, kar daje upanje za prihodnost vasi. Kakšne težave je imel prof. Devetak pri zboru? "Ker je Štmaver kmečka vas, smo bili vsako leto daljše obdobje brez vaj; ljudje so imeli namreč delo zunaj. Za naše razmere smo to, kar smo mogli, tudi dobro naredili."

Prof. Devetaku so iz let študija močno ostali v spominu nekateri profesorji, kot npr. Costantinides, ki je poučeval v Trstu, in pa goriški orglar don Toniutti. "Posrečilo se mi je, da sem lahko obiskal tudi tečaje na Mozarteumu v Salzburgu ob dobrih in tedaj zelo naprednih profesorjih. Študiral sem tudi nekaj kompozicije, a se nisem diplomiral, ker je študij postal težaven. Kompozicijo sem študiral v Trstu, kamor je bilo med vojno težko hoditi, ker je alarm dostikrat prekinjal predavanja. Tako nisem mogel študirati.

Po vojni sem pa opustil še tisto, kar mi je ostalo."

Prof. Gabrijel Devetak se rad in s sebi lastno skromnostjo spominja tudi na svoje orgljanje. "En koncert sem registriral okrog leta 1955 v cerkvi sv. Ignacija na Travniku." Živo se je spominja tudi na čas študija v Ljubljani po vojni. "Tedaj se je zdelo, da bo v naše kraje prišla Jugoslavija. Stvari pa so se obrnile drugače in sem študije končal tukaj. V Ljubljani me je klavir poučeval profesor Janko Ravnik, kompozicijo pa Lucijan Marija Škerjanc. Z začrtanjem meje sem ostal v zamejstvu."

Precej let je prof. Devetak tudi poučeval glasbeno vzgojo na goriških šolah. "Začel sem na slovenski šoli, na učiteljski in nato na srednji. Po natečaju sem postal stalen. Dobil sem imevanje za Mestre; prosil sem za premostitev in dosegel mesto v italijanski šoli Ascoli, kjer sem se dobro znašel tudi s kolegi profesorji. Tam sem ostal več kot deset let, nakar sem šel v pokoj."

V svojem dolgem glasbenem delovanju se je občasno in po potrebi posvečal prirejanju skladb. "Priredil sem nekatere predvsem cerkvene, veličnočne skladbe za moški zbor."

Na kulturno in posebno glasbeno delovanje na Goriškem gleda z optimizmom. "Se dela, se dela." Sodeloval je skoraj pri vseh Cecilijankah; o tej zborovski prireditvi meni, da bi bilo morda prav, če bi postala malo bolj zahtevna.

Za konec pa to: "Voščim, da bi stvari šle zmeraj naprej, da bi se zmeraj pelo, da bi se zbori vedno ohranjali. In da bi bili zbori dobri, za kar pa so potrebne vaje. Kdor misli zares, se mora učiti..."

KRVODAJALCI - SEKCIJA SOVODNJE

SOVODNJE: USPELA SOLIDARNOSTNA BAKLADA

REMO DEVETAK

Kot najavljeno, je bila v soboto, 12. oktobra, solidarnostna baklada, ki jo je organiziralo Združenje prostovoljnih krvodajalcev-sekcija Sovodnje v sodelovanju z občinsko upravo, kulturnimi in športnimi organizacijami ter šolskimi ustanovami in župnijo.

Nočnega pohoda, ki je bil dolg skoraj tri kilometre, se je po sovodenjskih ulicah udeležilo več kot petsto domačinov in gostov, med katerimi je bilo posebno veliko mladih, zlasti učencev osnovnih šol. V rokah so držali prižgane sveče, simbol človeške občutljivosti in vzajemnosti z bolniki, ki se borijo proti neozdravljivim boleznim.

Začetek humanitarne prireditve je naznanila godba na pihala Kras iz Doberdoba. Nato sta udeležence pozdravila predsednik sovodenjskega krvodajalskega društva Branko Černic in župan Marko Petejan. Poudarila sta

usklajenost koordinatorev pri organizaciji solidarnostne manifestacije in orisala pomen pohoda. Lucia Samero, ki na Goriškem skrbi za usklajevanje takih pohodov in je predstavnica humanitarnega društva *Via di Natale* iz Pordenona, ki mu je namenjen izkupiček pohoda, je razložila, kako z zbranimi sredstvi dograjujejo dvonadstropno stavbo, v kateri brezplačno nudijo gostoljubje sorodnikom pacientov in bolnikom samim, ki se zdravijo v onkološkem oddelku bolnišnice za rakasta obolenja v Avianu (*Centro di riferimento oncologico*).

Tajnica sovodenjskih krvodajalcev Marinka Batič je uspelo pobudo takole ocenila: "V veliko zadoščenje nam je, da so ljudje z množično udeležbo dokazali, da čutijo stisko bližnjega." Obenem se je zahvalila vsem, ki so na katerikoli način pripomogli in finančno prispevali k uspehu pohoda-baklade.

NOVA GORICA

GOSTOVANJE PRAŠKEGA GLEDALIŠČA V NOVOGORIŠKEM KULTURNEM DOMU

IVA KORŠIČ

Zvesti obiskovalci novogoriškega Kulturnega doma lahko odkrito priznajo, da jih vodstvo PDG resnično razvaja...

Letos si je poleg običajnega sporeda predstav omislilo še izreden abonma Evropska gledališča. Gledalci bodo udobno sedeli na sedežih in se srečevali z znanimi evropskimi poklicnimi gledališkimi skupinami. Maja bo v tem nizu predstav nastopilo tudi Primorsko dramsko gledališče v koprodukciji s tržaškim Teatro Miela v *Banketom* (avtorski projekt, po besedilu Heinerja Müllerja Kvartet) Emila Hrvatina.

V sredo, 30. oktobra, je v Kulturnem domu v Novi Gorici gostovalo eno najbolj priljubljenih praških gledališč Divadlo Pod Palmovkou z najnovejšo stvaritvijo, komedijo J.B. Moliereja *Don Juan*. Na mednarodnem tekmovanju za gledališče leta, ki ga organizira revija *The Theatre and the Word*, je lani doseglo drugo mesto. Moliereva odrska postavitev je bila v Pragi premierno uprizorjena minulega 25. oktobra. Ker je gledališče gostovalo tudi v tržaškem Kulturnem domu (29.10.), je bila v Novi Gorici druga repriza. Zgodba o Don Juanu, nadvse drznem, objest-

nem ljubimcu, ki se sploh ne zanima za etična pravila in ne priznava ne Boga ne hudiča, je zelo znana in razširjena. Bajse se je rodila v Španiji, saj jo opjevajo ljudske romances. Moliere jo je povzel po francoskih in italijanskih avtorjih. Motiv je izredno priljubljen, saj smo ga srečali tudi na letošnjem lutkovnem Puppet-festivalu.

Nastop praških gledališčnikov je bil nedvomno posebno doživetje za številno publiko (med njo smo opazili marsikatero slovenskega igralca). Zanimivo in konstruktivno je se pobleže seznaniti s predstavo, ki je nastala v drugačni umetniški realnosti. Bila je mogočna, markantna uprizoritev. Izzvenela je polno, zaokroženo, lapidarno. Režiser Petr Kracik je igralce popeljal v pravilnem tempu skozi celotno igro. Poslužil se je tudi učinkovitih scenskih efektov, še posebno pri sklepnem prizoru, ko Don Juana pogoltno ognjeno peklensko žrelo z gostim dimom, ki v trenutku zajame vso dvorano, da postane tudi ta del fikcije. V veliko pomoč so mu bile dobro zasnovane scenska zamisel Milana Davida in Jana Prochazkova z natančno postavljenimi rekviziti in seveda razkošni kostumi (še posebno čudovit Kamniti gost v zlatem oblaku s koturni) Zite Miklovshe. Poslušalci so lahko pozorno sledili besedilu, saj je bilo poskrbljeno za simultani prevod.

»ZDRUŽENI ZA UNICEF«

V soboto, 16. novembra, bo v paviljonu B na razstavišču Expomego prireditve *Združeni za Unicef*; gre za dobrodelno pobudo, pri kateri sodeluje cela vrsta goriških kulturnih društev (tudi Zveza slovenskih kulturnih društev). Nastopile bodo folkloristične, glasbene in gledališke skupine (tudi otrok), ki bodo zastopale različne kulture iz raznih dežel.

Ob priložnosti bo bančni zavod Cassa di Risparmio di Gorizia S.p.A. darovala udeležencem, ki so naproseni, da prosto prispevajo svoj dar za potrebe humanitarne organizacije Unicef, 400 izvodov knjige *Per chi tifano gli angeli?* (Za koga navijajo angeli?), ki jo je napisal Marco Carminati. Gre za deset povesti, ki govorijo o grozljivih pogojih vojne, nasilja in nelagodnosti, v katerih prepogosto živijo otroci; delo je že prejelo razna literarna priznanja. Predsednik banke Antonio Tripani je izjavil, da so izbrali to posebno sredstvo, ker se jim zdi učinkovito, saj se knjiga obrača hkrati na mlade in odrasle bralce. Gre namreč za delo, ki govori tako o dramatični aktualnosti stanja otrok kot o brezbriznosti, ki bi v sodobni družbi ne smelo obstajati, je rekel predsednik Tripani. Zato želi biti družabni večer priložnost za bratsko srečanje, ki se ponavlja že sedem let ob udeležbi vedno več navdušenih gostov.

GORIŠKE DRŽAVNE IN MESTNE KNJIŽNICE

V našem mestu je veliko ustanov, ki s svojim delovanjem vodijo v odprtost in sodelovanje posebno med kulturami tu živčih narodnosti. Med te gotovo sodi tudi goriška Državna in mestna knjižnica, ki že sama na sebi pomeni dragocen element v obranjanju ne samo goriške kulture, ampak tudi v približevanju in sodelovanju Italijanov, Slovencev in Furlanov.

Pred leti je začel s tako kulturno politiko ravnatelj dr. Guido Manzini, Toskanec po rodu, velik promocijski dejavnik na tem področju in zagovornik največje odprtosti v kulturi. Njegovo delo je zadnja leta (dobri dve desetletji) nadaljeval ravnatelj Otello Silvestri, ki z letošnjim letom zapuščja vodstvo te bogate in pomembne ustanove. Na nedavnem kulturnem večeru o avstrijskem pisatelju Handkeju, ki je bil v goriški biblioteki, se je Silvestri uradno poslovil od svojega dela. V imenu Inštituta za srednjeevropska srečanja - soorganizatorja večera - je njegov predsednik sen. Michele Martina lepo podčrtal Silvestrijevo vlogo in njegove zasluge na tem področju.

Ne pozabimo, da goriška knjižnica izdaja tudi znano revijo-zbornik *Studi Goriziani*, katere urednik je prav ravnatelj knjižnice. Tudi tu je Silvestri opravil zelo pozitivno vlogo in med bolj ali manj stalnimi sodelavci zbral razne slovenske kulturnike s te in one strani goriške državne meje. In tudi za to smo mu hvaležni.

AB

ŠOLSKE VOLITVE

Medtem ko pišemo, še niso znani dokončni volilni izidi volitev na slovenskih šolah v Gorici. Že sedaj pa je jasno, da so slovenski starši, ki so volili v nedeljo in ponedeljek, 10. in 11. t.m., odločno podprli izbire Sindikata slovenske šole. V vsedrjavni šolski svet so tako izvolili prof. Silvano Hvalič. Na Goriškem pa so močno podprli prvega kandidata SSI in nosilca liste Edvina Bernetiča; takoj za njim se je uvrstila rav. Nataša Paulin. Igor Devetak, Marija Jarc, Egle Frandolič in Nadja Nanut naj bi bili še ostali slovenski člani pokrajinskega šolskega sveta. Podatki so še nepopolni, ker bodo objavljene šele po zaprtju naše redakcije in bomo zato o šolskih volitvah in njihovem pomenu za slovensko skupnost v Italiji pisali več drugič.

HERMAN KOSIČ RAZSTAVLJA V BARCELONI

JURIJ PALJK

Mladi goriški slikar, ki se je v Gorici že večkrat predstavil s samostojnimi razstavami, je pred kratkim odprl samostojno razstavo v Barceloni. V likovni galeriji *Theseo galeria*, ki je v samem centru Barcelone, je 23. oktobra letos predstavil španskemu občinstvu 19 svojih večjih platen, naslikanih v tehniki olja. Goriškega slikarja je na razstavi predstavil Luca Geroni. Zanimivost razstave je tudi v tem, da je likovna galerija *Theseo* postavljena v zelo obiskovano središče, saj je sestavni del modernega bara in si zato vsako razstavo ogleda veliko ljudi in predvsem umetnikov, ki zahajajo v bar in galerijo.

Otvoritev razstave se je udeležil tudi slikar Herman Kosič, ki nam je povedal, kako je bilo na odprtju. Dejal je, da je preko goriške prijateljice Emanuele Klanjšček spoznal organizatorja razstav v galeriji *Theseo*, ki ga je povabil, naj se predstavi v Barceloni. Vsekakor je ta razstava za mladega Hermana pomemben korak v njegovem slikarstvu.

Herman Kosič slika platna večjih dimenzij, na katerih odslikava predvsem nelagodje in ujetost sodobnega človeka v prostoru in času, v katerem živi. Med mlajšimi slovenskimi slikarji v Italiji velja gotovo za najbolj samosvojega slikarja, ki si je v zadnjih letih zgradil osebnostno in drzno slikarsko govorico, tako da

njegova dela prepoznamo takoj, ko jih vidimo. Goriški slikar se v teh dneh poslavlja od Gorice, saj ga bo delovna pot odpeljala v tujino. Samo upamo lahko, da bo ostal z mestom povezan, ker bi drugače slovenska in tudi italijanska stvarnost z njegovim odhodom veliko izgubila. Herman Kosič odhaja v Tenerife na Kanarske otoke, kjer namerava ob delu odpreti tudi svoj slikarski atelje in likovno prodajno galerijo.

Na novi življenjski poti mu vsi iz srca želimo veliko sreče, obenem pa upamo, da bo v Gorici in zamejstvu tudi v prihodnosti prisoten s svojimi stvaritvami.

DOBRODOŠLE, PRAVLJIČNE URICE!

IVA KORŠIČ

Minulo pomlad so se v goriški Feiglvi knjižnici prvič oglasile pravljčne urice in njihovemu čarobnemu klicu je prisluhnilo veliko šolarčkov in predšolskih otrok. Ko so pravljčice utihnile, so obiskovalci mladinske sobe želeli, da bi čimprej spet spregovorile, saj samo one znajo seči do srca in vsaj v njih je vse pravično razdeljeno: mejniki med dobrim in zlom so točno določeni.

V ponedeljek, 4. t.m., je prijazna, vedno nasmejana in potrpežljiva knjižničarka Luiza Gergolet nagovorila nad šestdeset zbranih malčkov in povedala, da jih bodo pravljčne urice razveselile enkrat na mesec. Seveda so na srečanja s pravljčnimi junaki vabljeni vsi, mali in veliki poslušalci. Vsak ponedeljek pa bo delovala za bistrice glavice in spretno roke otroška delavnica, ki jo bo vodila oblikovalka gospa Breda Bertalanč. Otroci bodo iz različnih materialov izdelovali marsikaj lepega. Za temi prijetnimi novicami je učiteljica Barbara Rustja z nežnim, toplim glasom pripovedovala zgodbo o Žogici Negici, ki je s svojim nenadnim prihodom osrečila dedka in babico, toda zmaj Tolovaj jo je ugrabil in odnesel svojim zmajčkom. Starčka sta vzela boben in lajno no ter odšla iskat žogico. Na poti sta med drugimi srečala tudi policaja, strašilo Motovilo in kužka Ostružka, ki jima je pokazal pot do zmajevega gnezda. Hude papirnat zmaje sta starčka pregnala s pihanjem (pri tem so jima krepko pomagali prisotni) in tako srečno spet dobila Žogico Nogico. Otroci so vneto sodelovali in večkrat prav glasno za-

pel, da bi pomagali pri iskanju žogice. Ob koncu je vsak prejel kroglico iz stiropora in si izdelal Žogico Nogico z iznajdljivo pomočjo gospe Brede. Njena zamisel so bile tudi lutke, ki so prikazovale junake iz pravljice.

Otroci, ne pozabite na očarljive pravljčne popoldneve in na otroško delavnico vsak ponedeljek ob 16. uri (11. t.m. je bila že prva v znamenju papirnatih zmajev)!

PASTIRČEK ŠT. 3

Tretja številka 51. letnika *Pastirčka* nam tokrat prinaša na prvi strani razmišljanje ob 1. in 2. novembru. Sledita slikanici, ki ju je pripravila Danila Komjanc, Mariza Perat pa nadaljuje z rubriko *Samostani v naših krajih*: tokrat je na vrsti nadaljevanje o frančiškanskem samostanu na Sv. gori. Marjan Markežič, urednik *Pastirčka*, piše v rubriki *Iz knjige življenja* o tem, kako je Bog poklical Abrahama. *Matejine*

razglednice je rubrika, v kateri Olga Tavčar predstavlja Avstrijo; sledi zemljepisna križanka, Mariza Perat pa piše o Matjažku, ki je izgubil igrače. Janez Povše piše, kako je Borut lovil srečo. O letnih časih je prispeval pesmico Vojan Tihomir Arhar, Berta Golob pa piše o Žigi, ki je pojedel zob. Sledita še pesmica *Zakaj se psi ovohavajo?* in priljubljena rubrika Barbare Rustja *Superkuharhari svetuje*, v kateri izvemo, kako se delajo šnite ali ocvrt kruh. Marja Feinig ima dve strani, na katerih uči malčke prepevati pesmico *Dežek pada, ropota* in pa to, kako se naredi ropotulja. *Pastirček* je bil tokrat na obisku v osnovni šoli Alberta Sirka v Sv. Križu. Sledijo prikazi verovice in črne bora ter pesmica Ivanke Zavadlav. O oljkah piše Ljuba Smotlak, *Pastirčkova* pošta pa je zajetna in najbolj brana rubrika *Pastirčka*. Na zadnji platnici je še *Pastirčkovo* razvedrilo. Tudi tokrat je *Pastirček* zanimiv in bodo po njem radi segli tudi manj mladi, pa čeprav tega ne bodo povedali na glas.

JUP

KATOLIŠKA KNJIGARNA - GORICA

vabi na predstavitev knjige:

DR. DRAGO ŠTOKA
ANDREJ ZINK

DEKAN IN ŽUPNIK NA OPČINAH

Delo bo predstavil Tomaž Simčič

Katoliška knjigarna - Travnik 25 - v petek, 15. novembra 1996, ob 18. uri

SCGV EMIL KOMEL - KONCERTNA SEZONA 1996/97

AKADEMSKI PEVSKI ZBOR
TONE TOMŠIČ - ZLATI JUBILEJ
dirigent Stojan Kuret

Gallus, Kogoj, Merku, Golob, Marolt, Čopi, Kuret, Kumar

Kulturni center Lojze Bratuž (velika dvorana), sobota, 16. novembra, ob 20.30.

Na prodaj so še abonmaji na sedežu Centra (tel. 532163) in v Kat. knjigarni (tel. 531407). Vstopnice so na prodaj uro pred koncertom.

OBVESTILA

SLOVENSKO PLANINSKO društvo v Gorici vabi v četrtek, 21. t.m., ob 20.30 v knjižnico Damir Feigel (Križna ulica) na srečanje z Lojzeto Abramom, ki bo s približno 200 barvnimi diapozitivi prikazal popotovanje skozi naravne znamenitosti ameriškega jugozahoda.

PIANIST IGOR Lazko bo imel koncert v četrtek, 21. t.m., ob 20. uri v dvorani glasbene šole v Kopru. Program: Bach, Mozart, Mussorgski.

DAROVI

ZA PD Sabotin: Jožko Kosič 50.000; Marija in Mauro Filipič 200.000; Štefan Vogrič 100.000 lir.

ZA CERKEV na Peči: druž. Pahor namesto cvetja na grob Ivana Cijana 50.000; N.N. 20.000; N.N. 55.000; Albin Covi 50.000; Franko Braini v spomin na Lavreto Malič Covi 50.000 lir.

ZA OBNOVITEV cerkve v Rupi: druž. Rutar 100.000; N.N. 50.000 lir.

ZA CERKEV na Vrhu: N.N. 5.000 lir.

ZA MPZ Rupa-Peč: ob 20-letnici smrti Feličaja Tomažiča žena Krista 100.000 lir.

ZA LAČNE po svetu: N.N. z Vrha 120.000 lir.

ZA PRENOVLJENI Katoliški dom: namesto cvetja na grob stricu Ninku Černicu A. 50.000 lir.

N.N. DARUJE po 200.000 lir za katoliški tisk, za Karitas, za misijone, za Sv. goro in 50.000 lir za SSK.

ZA LAČNE otroke v misijonih: Cilka 50.000 lir.

ZA MIS. Jožeta Cukaleta: Mira Piščanc 50.000 lir.

ZAHVALA

Zavod sv. Družine se iskreno zahvaljuje vernikom iz Štandreža, mestne duhovnije sv. Ivana in Gabrij za veličudne darove ob hvaležnici.

SKRD JADRO

vabi na srečanje s prof. Lojzko Bratuž, ki bo predstavila svojo knjigo

GORICA V SLOVENSKI KNJIŽEVNOSTI

Prisotni bodo tudi predstavniki založbe GMD

Petek, 22. novembra 1996, ob 18.30.

Knjigarna Il Segnalibro, nasproti šol v Ronkah.

V prenovljenem Katoliškem domu (Kulturni center Lojze Bratuž)

bo v nedeljo, 17. novembra, ob 16. uri

DAN ZA MISIJONE

O svojih izkušnjah na Madagaskarju bo spregovorila dr. Sonja Masle. Na ogled bodo slike iz Indije misijonarja Ludvika Zabreta. Za misijone bo tudi bogat srečolov.

Občina Brda

v sodelovanju s tremi Mohorjevimi družbami vabi na kulturni večer na gradu Dobrovo

ENA LUČ SLOVENCEM
GOR GRE

Sodeloval bo NONET BRDA.

Predstavniki Mohorjevih družb dr. Valentin Inzko, dr. Marjan Smolik in dr. Branko Marušič bodo govorili na temo *Celovška, Celjska in Goriška Mohorjeva v slovenskem kulturnem prostoru: 1851-1995*.

Ljubiteljsko gledališče Teharje bo uprizorilo dramatizirano novelo Alme Karlin *Pod košatim očesom*.

Sobota, 23. novembra, ob 19. uri.

ZVEZA SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE - GORICA

CECILIJANKA 96

38. revija goriških
pevskih zborov

Sodelujejo tudi zbori iz tržaške in videmske pokrajine, Koroške in Slovenije.

Kulturni center Lojze Bratuž, Gorica

sobota, 23. novembra 1996, ob 20.30

nedelja, 24. novembra 1996, ob 16. uri.

ODMEVI NA AKTUALNO DOGAJANJE

POLOMIJA TKB IN BENEŠKI SLOVENC

ERIKA JAZBAR

V teh nekaj tednih zavzema dogajanje ali - objektivno povedano - tragedija TKB osrednje mesto v naših in predvsem drugih medijih, v slovenski volilni kampanji ter med preprostimi ljudmi. Polom je mnogim zadal hud finančni udarec, marsikdo doživlja težke trenutke, celotna slovenska skupnost pa se upravičeno čuti osramočeno; tokrat namreč ne moremo biti moralni zmagovalci, udarec ne prihaja od zunaj, za tokratno ponižanje smo (so) sami krivi.

Veliko beremo o morebitnih razpletih; likvidacijski izvedenci kar docirajo s svojimi hipotezami, dejstvo pa je, da je slovenska manjšina ob vseh morebitnih rešitvah izgubila svoj največji bančni zavod, kakršenkoli je že bil in kdorkoli ga je že upravljal. Potem ko si damo duška z debatami o siste-

mu, ki se je porušil, in o tem, kako smo v bistvu vsi vedeli ali slišali, da z banko nekaj ni bilo v redu kar nekaj časa, nam ostajajo na dlani posledice, ki se ne omejujejo le na tržaško pokrajino.

V beneških medijih beremo razne izjave, govori se o finančni stiski, ki so jo doživljala razna podjetja z mešanim kapitalom in ki se vključujejo v omenjeni si-

stem. Danes so se težave podvojile in podjetjem, kakršni sta Hobles in Kronos, objektivno grozi konec; to pomeni brezposelnost za številne slovenske družine. Spomnimo, da je TKB pred petimi leti odprla svojo podružnico v Čedadu. Mnoga podjetja in preprosti ljudje so se obrnili na "domači" bančni zavod, zapali so mu predvsem zato, ker je bil slovenski. Ker gre za slovensko ustanovo, doživljajo isti nekrivi ljudje pravo gonjo. V sporočilu Planinske družine Benečije beremo: "Odmev takega stanja je v beneških dolinah še hujši, ker med drugim daje nove argumente protislovenski gonji, ki gotovo ne ločuje krivcev od poštenih, od tistih namreč, ki delajo zato, da bi ohranili slovensko kulturo in jezikovno bogastvo Slovencev v naših dolinah."

Med Benečani - kakor med vsemi zamejci - je čutiti predvsem jezo, tistih, ki

se borijo z vsakodnevnimi finančnimi problemi in "nekega dne" - piše Dom - "isti ljudje vidijo, da vsi ne delajo za iste vrednote, v katere oni verjamejo, da so nekateri "manjšinci" živeli na koži tistih, ki so potiskali naprej našo problematiko..."

Zadruga Novi Matajur piše, da se je tudi časopis znašel v zelo hudih vodah: "Ob evidentnih težavah posameznikov, ki so že itak več mesecev brez plače, je sedaj pod vprašajem celo izhajanje Novega Matajura. Podjetje Edigraph, ki tiska naš tednik, ni več pripravljeno tega nadaljevati, če ne krijemo stroškov za vsako številko..." in Zadruga ima svoje račune na TKB.

Nezanemarljiva posledica finančnega poloma je tudi v tem, da se je pri beneških Slovencih okrepila želja po avtonomnem nastopanju oz. po ne vključevanju v zamejski krovni organizaciji SKGZ in SSO: "V Benečiji namreč razlikuješ le med tistimi, ki se čutijo Slovenci, in med drugimi, ki vodijo nasprotno politiko." Vsakodnevne razprtije pustimo torej tistim, ki imajo čas in željo po tem, bi lahko brali med vrsticami...

20 LET ZDRUŽENJA DAROVALCEV ORGANOV (ADO) V F-Jk

KARLO MUČIČ

V nedeljo, 27. oktobra, je potekala na videmskem gradu slovesnost ob 20-letnici delovanja prostovoljnega združenja ADO (Associazione donatori organi) v naši deželi. To združenje se je v teh letih močno razširilo, tako da ima danes več kot 50.000 članov in skoraj 130 krajevnih sekcij. Njegova naloga je, da na razne načine - s predavanji, tečaji, razstavami, koncerti, publikacijami itd. - spodbuja solidarnost in hkrati opozarja javnost ter vlado na pomembnost darovanja telesnih organov v zdravstvene namene. Obstaja namreč možnost, da se ljudje še v življenju sami za to odločijo in dovolijo, da se po njihovi smrti deli njihovega telesa lahko uporabijo za preživetje oz. povrnitev zdravja nekoga, ki ima bolne organe ali bi potreboval presaditev le-teh.

Pomislimo le, da se na italijanskih cestah pripeti vsakih 15 sekund prometna nesreča; posledica tega je, da vsakih 45 minut kdo umre zaradi tovrstnih poškodb. Darovanje organov lahko dosti pripomore pri rešitvi tega hudega problema. Italijanska zakonodaja pa je zelo ozkogledna in tako so možnosti presajanja zdravih organov za nadomestitev poškodovanih še bolj težavna. V drugih državah Evrope ne obstajajo veliki predsodki kot pri nas; zaradi tega so številni sodržavljanji prisiljeni hoditi v inozemstvo iskat odrešujočo presaditev.

Nedeljsko videmsko slavlje je pokazalo te težnje in uspešnost ADO v naši deželi. Tako je prof. Puricelli, ki (med prvimi v Italiji) presaja srca že od leta 1995, poudaril, kako je na 132 presaditev, ki so jih izvedli v Vidmu, 90 oseb še živih. Deželni odbornik za zdravstvo dr. Fasola pa je orisal občutljivost in delavnost dežele na tem področju, ki je - kot so pokazala pričevanja uglednih gostov in deželnih predstavnikov združenja - vseka-

kor pomanjkljivo glede infrastrukture in predvsem posodobitve kirurgije. Po pozdravih videmskega župana in pokrajinskih predstavnikov ADO je duhovnik P. Di-piazza poudaril stališče Cerkve, ki podpira darovanje organov. V tem oziru je omenil pozitivne izjave milanskega kardinala C.M. Martinija. Nato je prof. Sirchia (direktor ustanove NIT - Nord Italia Transplant, severno-italijanska transplantacijska mreža) priznal, da je naša dežela izredno občutljiva za te probleme, saj je tu darovanih okoli 25 organov na milijon ljudi, medtem ko je v vsedržavnem povprečju darovanih 10 na milijon.

Senatorja Camerini in Bernasconijeva iz senatne zdravstvene komisije sta nato poročala o svojih težavah v Rimu; pretresljivi sta bili poročili Enza Boronda o njegovi presaditvi pljuč in srca ter gospe Sare Nievic, ki je dovolila presaditev organov edinega sina. V tem oziru je prišla na dan potreba po pomoči psihologa družinam, ki se odločijo, da bi darovale organe svojca.

Številna udeležba pri prireditvi in izraženi optimizem sta pokazala, da je današnji človek občutljiv za to problematiko in solidaren s tistimi, ki trpijo. Tako početje je v veliko upanje za prihodnost in za primernejšo zakonodajo; verjetno se ne bo več treba boriti leta in leta za zmago v tovrstnih bitkah za preživetje.

Naj temu zapisu dodamo, da, kdor želi pristopiti k prostovoljnemu Zdrženju darovalcev organov, se lahko najavi na pokrajinskem sedežu združenja. Ni potreben noben zdravniški pregled ali kak poseben rekvizit. V Vidmu je sedež v ul. Diaz 60 (tel. 0432-504490), v Gorici v ul. Vittorio Veneto št. 174 (tel. 0481-33438).

KAKŠNO BO NAŠE MESTO V "NOVI" FURLANIJI?

Furlani nadaljujejo z razpravo o krajevnih avtonomijah. Že pred tremi leti je namreč postal veljaven ustavni zakon, po katerem je za ureditev tega zelo pomembnega vprašanja pristojna dežela. V ta namen je deželni odbornik Lepre pripravil osnutek reforme. V razpravo je med drugimi posegel bivši dolgoletni predsednik deželne vlade Comelli. Ta predlaga, naj se Trstu prizna posebna avtonomija, kot jo imata npr. Bremen in Hamburg, prestolnica dežele naj postane Videm, hkrati pa naj se ustavno prizna enotnost videmske, pordenonske in goriške pokrajine.

Msrgr. Duilio Corgnani, škofijski vikar za kulturna vprašanja in glavni urednik škofijskega tednika "La vita cattolica", se odločno zavzema za ustanovitev furlanske dežele, ker tako zabejavajo predvsem jezikovni in kulturni razlogi.

V Furlaniji se čedalje bolj širi prepričanje, da je treba čimprej ustanoviti nekakšno "zakonodajno zbornico", ki naj jo sestavljajo predstavniki družbenega, gospodarskega, političnega in verskega življenja in ki naj določi osnove nove politično-institucionalne podobe Furlanije.

V okviru široke avtonomije, za katero se povsem upravičeno zavzemajo Furlani, bi primerno mesto moralo biti priznано Slovincem v Benečiji, Režiji in Kanalski dolini. Zato bi bilo prav, da bi se v razpravo, ki je v teku med Furlani, vključili tudi naši Benečani. Vprašanje je vsekakor aktualno in bi mu morali posvetiti največjo pozornost.

Slovensko manjšino bi moralo seveda močno zanimati, kakšno bo njeno mesto v novi ureditvi. Se kdo za to zanima?

CELOVEC / NOVI PESMARICI

PESEM BO POMAGALA SLOVENSKE BESEDI

V ponedeljek, 4. t.m., smo se časnikarji spet zbrali v prostorih Krščanske kulturne zveze v Celovcu. Tokrat nam je tajnik KKZ Nužej Tolmajer za predstavitev pripravil dve pesmarici: Slovenske narodne pesmi dr. Franceta Cigana in drugi snopič skladb slovenskih skladateljev na tujem Sen o vrnitvi.

Ker je bil dr. Edo Škulj, ki je pesmarico Sen o vrnitvi pripravil, službeno zadržan, jo je na kratko predstavil kar organizator sam. Med drugim je povedal, da so bili izdaje zelo veseli tudi v Argentini, kjer so pred kratkim nastopili Smrtnikovi fantje in Trio Korenika.

Ciganove pesmi je predstavil profesor na Slovenski gimnaziji in vodja zbora Vaščani pojo Jožko Kovačič, ki se intenzivno in z veliko natančnostjo ukvarja z zapuščino - preko 1.000 pesmi in 12 samospevov - pred 25 leti umrlega duhovnika-salezijanca, kulturnega delavca in zbiratelja narodnih pesmi ter profesorja Slovenske gimnazije. Koroška mu je še posebno dolžna zahvalo, saj so njegove pesmi prepevali

tudi v taborišču Spital, kjer so bili zbrani mnogi, ki so odhajali v svet ali ostali tostran Karavank. V pesmarici Slovenske narodne pesmi je po abecedi zbranih 360 bolj ali manj znanih pesmi, ki so zelo pevne in primerne tako za zborovsko kot domače petje. V pripravi pa je še več pesmaric posvetnih in duhovnih pesmi za razne zборе. Sicer pa je mnogo Ciganovih pesmi v svoji zbirki Vsaka vas ima svoj glas zbral že Bertelj Logar.

Če bi bil Cigan še živ, bi bil izdane zbirke (ki jo je izdala KKZ, založila pa Celovška Mohorjeva) zelo vesel, saj je tudi vezava tako dobra, da pevcu oz. lastniku knjige omogoča nemoteno uporabo. Danes, ko mnogi znamo le še prvo kitico kakšne narodne pesmi, je izdana pesmarica v veliko pomoč - in tudi veselje. Saj bomo tako pomagali ohranjati slovensko besedo, slovenska pesem pa bo še dolgo odmevala iz naših domov in dvoran. Zato Vam iz srca svetujem: kupite si jo (za ceno 190 šilingov), veliko zadovoljstva boste imeli z njo!

RB

BO SLOVENIJA DOBILA PRENOVLJENO VLADO?

MARJAN DROBEŽ

V novi parlament ni uspelo vstopiti Zelenim Slovenije in Demokratski stranki, zaradi česar je njen predsednik Tone Peršak napovedal svoj odhod iz politike. Neuspešni pa so bili tudi Slovenski forum s pridruženima Zvezo za Primorsko in Zvezo za Gorenjsko, stranka Nacionalne desnice in tudi nedavno ustanovljena Nacionalna stranka dela, ki jo je vodil Marjan Poljšak iz Ajdovščine.

V parlament niso bili izvoljeni mnogi znani kandidati oz. politiki. Med njimi so, vsaj sodeč po dosedanjih začasnih in neuradnih volilnih izidih, notranji minister Andrej Šter, odvetnik Tomaž Marušič iz Nove Gorice, bivši krščansko-demokratski poslanec Miroslav Geržina iz Ajdovščine ter tudi prejšnja poslanka Jadranka Šturmkocjan iz Kopra. Največ glasov je v Zasavju prejel predsednik Liberalne demokracije Slovenije dr. Janez Drnovšek, ki je bil zaradi visokega odstotka izvoljen neposredno. Z veliko glasovi, ki so omogočili neposredno izvolitev v državni zbor, sta prednjačila tudi Janez Janša v Grosupljem in Lojze Peterle, ki je kandidiral na Dolenjskem.

POT DO NOVE STABILNE VLADE BO DOLGA IN NAPORNA

V Sloveniji sta se z volitvami ustvarili dve politični koaliciji, to je pomladnih strank in koalicija levoliberalnih strank. Obe imata približno po 45 poslancev oziroma vsaka polovico glasov v parlamentu. Programi strank v obeh blokkih so zelo različni; zato bodo pogovori o morebitni sestavi koalicijske vlade zagotovo dolgi in težavni. Predsednik republike bo mandat za oblikovanje vlade, kot to določa ustava, gotovo poveril dr. Janezu Drnovšku, predsedniku najmočnejše politične stranke. Le-ta je že izjavil, da v razgovorih ne bo imel predsodkov do nobene stranke. Lahko se bo zgodilo, da Drnov-

šek ne bo uspel, in v tem primeru bi mandat za sestavo vlade poveril Marjanu Podobniku, predsedniku najbolj uspešne pomladne stranke. V skrajnem primeru, da noben mandatar ne bi uspel sestaviti vlade, ni izključen razpis novih izrednih volitev.

V neposredni prihodnosti lahko pričakujemo novo za-

pletano politično obdobje v Sloveniji. Novi državni zbor bi morali oblikovati v enem mesecu po volitvah, nato pa v naslednjem mesecu tudi vlado. V programu vlade naj bi namenjali največjo skrb gospodarstvu in socialnim vprašanjem, pa tudi vključevanju Slovenije v Evropsko zvezo in v vojaško-obrambno organizacijo Nato.

NA POBUDO SOCIALDEMOKRATOV

PO VOLITVAH REFERENDUM O VOLILNEM SISTEMU

V Sloveniji so se komaj oddahnili od hrupne predvolilne kampanje in volitev v državni zbor, a se že pripravljajo na referendum o morebitnih spremembah volilnega sistema. Sedaj velja proporcni sistem, Janševi socialdemokrati pa se zavzemajo za uvedbo popolnega večinskega sistema, ki bi po njihovem edini omogočil neposredne in poštene volitve. Njihova pobuda, za katero so zbrali nad 43.000 podpisov, ima zanimivo predzgodovino, ki v marsičem odseva politične razmere v Sloveniji. Prejšnji državni zbor je namreč nekajkrat prepričal razpis referendumov, ki naj bi po zamislih predlagateljev potekal hkrati z volitvami 10. novembra. Posredovati je moralo tudi ustavno sodišče.

Omenjeni referendum bo v nedeljo, 8. decembra, toda kampanja zanj je mlačna, saj so volitve, ki naj bi po uvedbi večinskega volilnega sistema predlagateljem morda prinesle dodatne glasove, minile. Volivci, ki bodo lahko tokrat prvič izražali svojo voljo na predhodnem zakonodajnem referendumu, se bodo odločali o treh predlogih za spremembo volilnega sistema. Socialdemokratska stranka se zavzema za čisti dvokrožni večinski sistem. Državni svet (drugi dom parlamenta) za kombinacijo večinskega in

proporcnega volilnega sistema, skupina 30 bivših poslancev pa za čisti proporcni sistem po izraelskem vzoru. Volivci bodo po t.i. bavarskem sistemu o treh referendumskih vprašanjih glasovali z eno glasovnico. Vprašanja bodo navedena po vrstnem redu vložitve referendumskih zahtev, izglasovan pa bo tisti predlog, za katerega se bo odločila večina volivcev, ki bodo glasovali. Če nobeno izmed treh vprašanj ne bi dobilo potrebne večine, se volilni sistem v Sloveniji ne bo spremenil.

Predsednik Socialdemokratske stranke Janez Janša je takole komentiral zaplet, ki je nastal po predlogu za spremembo volilnega sistema: "Vladni večini je s trikratnim kršenjem ustave uspelo preložiti odločanje o volilnem sistemu na čas po volitvah. S tem so tudi preprečili, da bi že na teh volitvah ljudje sami neposredno izbrali svoje poslance in da bi vsak okraj v Sloveniji v parlamentu imel svoje zastopstvo. Prav tako so preprečili, da bi Slovenci po svetu, kjer živi skoraj 70 tisoč naših državljanov, lahko neposredno volili dva svoja predstavnika. To je omogočeno pribl. 3 tisoč pripadnikom italijanske manjšine, ni pa omogočeno našim državljanom po svetu." M.

NA KOSTANJEVICI NADALJEVANJE GLASBENIH VEČEROV Z VRTOV SV. FRANČIŠKA

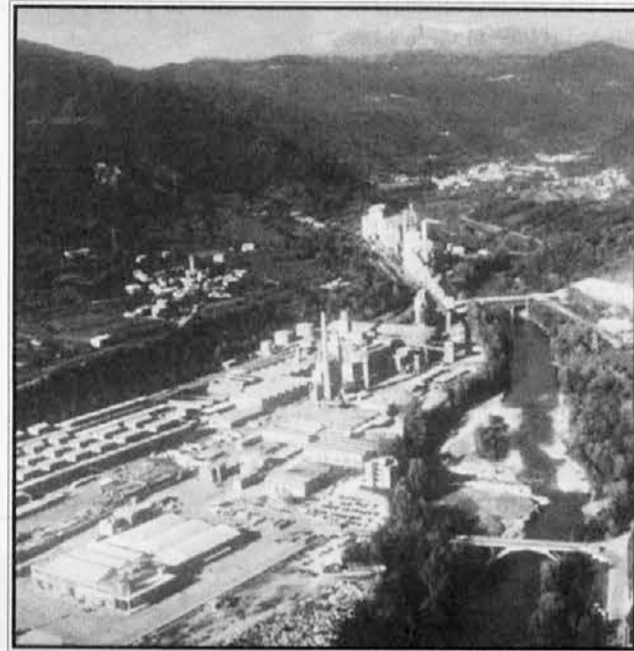
V Novi Gorici na različne načine častijo frančiškanskega patra in znamenitega jezikoslovca Stanislava Skrabca, ki je več kot 40 let živel in deloval v frančiškanskem samostanu na Kostanjevici. Pisal je v časnik Cvetje z vrto sv. Frančiška, s čimer so njegovi nauki postali del naše zgodovine in kulture. To dejstvo je navdihnilo zamisel o prirejanju glasbenih prireditev z naslovom Glasba z vrto sv. Frančiška. Omogočata jih v prvi vrsti frančiškanski samostan in Kulturni dom v Novi Gorici, denarno pomoč pa prispevajo novogoriška občina in razne ustanove.

V dveh dosedanjih sezonah so pripravili 18 glasbenih večerov, ki so vzbudili precejšnje zanimanje in omogočili razširitev kroga ljubiteljev glasbene umetnosti. V prvih dveh sezonah, t.j. v letih 1994 in 1995, so se predstavili predvsem mladi slovenski glasbeni talenti, uspešni domači glasbeniki in izvrstni komorni ansambli Slovenske filharmonije.

Glasba z vrto sv. Frančiška je svojo tretjo sezono začela v torek, 12. novembra. V njej je predvideno predvsem druženje glasbenikov in občinstev iz Nove Gorice ter iz bližnjega zamejstva. Taka glasbena srečanja opravljajo povezovalno vlogo ljudi z obeh strani slovensko-italijanske meje. Cikel koncertov se je začel s tremi pianisti iz odmevne klavirske šole prof. Sijavaša Gadžijeva: z mladima Matejo Gruntar in Mihom Štokljem iz Nove Gorice ter Valentino Pavio iz Gorice.

Koncerte v samostanu na Kostanjevici bodo uprizarjali enkrat mesečno ob torkih. Marca bo gostoval duo Vaschetto-Chiandetti iz Gorice, ki bo izvajal dela iz goriške in furlanske glasbene zapuščine, aprila pa bomo lahko poslušali žlahtno petje članov družine Fink, solistov, ki so se vrnil v Ljubljano iz zdomstva v Argentini. M.

SALONIT ANHOVO POSLEDICE PREPOVEDI UPORABE AZBESTA

Industrija cementa in salonita v Anhovem se preusmerja v proizvodnjo novih izdelkov brez azbesta

V našem listu smo že poročali o škodljivosti strupene snovi azbesta. Največji porabnik azbesta v Sloveniji je bila Industrija cementa in salonita v Anhovem, ki proslavlja letos 75-letnico ustanovitve. Od začetka obratovanja 2.5.1921 so do letošnje jeseni v tej industriji - ki je v marsičem simbolizirala gospodarski razvoj Soške doline in Goriške - porabili kar kakih 750 tisoč ton azbesta. Slednji je povzročil veliko obolenj delavcev in prebivalcev na območju Anhovga. Točno število primerov azbestoze (poklicne bolezni) in drugih obolenj, tudi raka, najbrž nikoli ne bo ugotovljeno tudi zaradi dolge inkubacijske dobe, saj se bolezen lahko pojavi celo po dvajsetih letih od stika z azbestom.

Škodljivost azbesta je že dolgo znana, toda v Sloveniji - domnevno zaradi pomembnosti industrije za splošen gospodarski razvoj - temu vprašanju dolgo niso namenili skrbni. Tako je slovenski parlament šele 27. septembra letos sprejel zakon o prepovedi uporabe, predelave in uvoza azbesta. V Anhovem bodo azbest prenehali uporabljati prihodnjega 20. decembra.

Država je sicer sprejela del bremena za pomoč oz. predčasno upokojitve delavcev, ki so že oboleli ali pa so delali na zdravju škodljivih delovnih mestih, ter za odškodnine prizadetim. Toda največji del problemov bo morala rešiti tovarna sama.

Industrija v Anhovem ima tudi v novih razmerah zagotovljen obstoj. Morala pa bo preusmeriti celotno proizvodnjo in zmanjšati obseg poslovanja. Anhovska industrija, ki je še zmeraj najpomembnejša v slovenski gradbeni industriji, je v novem obratu Tesal že začela izdelovati cevi za vodo-vode, namakalne sisteme in v druge namene, v katerih ni azbesta. S temi cevmi bo po-

djetje sodelovalo tudi pri obnovi vodovodnih in kanalizacijskih sistemov v Bosni in Hercegovini.

Nekdaj je bilo v Anhovem zaposlenih nad 2.500 delavcev, nato pa je zaposlenost upadala. Okoli 400 delavcev so v zadnjih letih predčasno upokojili, stroške za to pa so pokrili delavci iz svojih plač. Zdaj je zaposlenih še okoli 1.100 delavcev, od tega pa jih bo kakih 300 preveč za nove potrebe ob zmanjšanju proizvodnje. Zagotovili jim bodo razne možnosti za druga dela ali za upokojitve. "Pri nas ne bomo nobenega delavca odpustili in bomo v vsakem primeru zagotovili dostojno življenje vsem, ki so zdaj zaposleni na odvečnih delovnih mestih," je dejal Jože Funda, generalni direktor Industrije salonit na tiskovni konferenci ob 75-letnici te velike tovarne ob Soči.

V podjetju bodo še naprej veliko vlagali v razvoj kakovosti izdelkov. Lastni raziskovalni inštitut, številne posodobitve in tehnološke izboljšave ter popolna usklajenost vseh izdelkov z najbolj zahtevnimi evropskimi in mednarodnimi standardi so dokaz, da jim je kljub občasnim poslovnim težavam uspelo ohraniti kakovost izdelkov na najvišji ravni.

1996 je zlasti zaradi prenehanja uporabe azbesta za Salonit v marsičem prelomno leto. V prihodnosti bodo torej izdelovali najrazličnejše vrste gradbenega materiala, ki ne bo vseboval azbesta, vendar bo poglaviti proizvod le ostal cement. V Anhovem izdelujejo razne vrste izredno kakovostnega cementa, saj imajo v kamnolomih ob Soči veliko apnenca odličnih veznih lastnosti. Letošnja proizvodnja cementa bo znašala kakih 750 tisoč ton, od tega pa ga velike količine izvažajo, pri čemer prednjači med kupci seveda Italija. M.

USPEŠNA SLUŽBA

VARČEVANJE IN POSOJILA KMETOM V VIPAVSKI DOLINI

Hranilno-kreditna služba za območje Vipavske doline, Goriške, Posočja in Trnovsko-banjske planote, ki de-

luje v Vipavi, prednjači v Sloveniji po obsegu in uspehih poslovanja. Sedaj imamo zbranih že preko milijarde tolarjev hranilnih vlog, kar je največ v Sloveniji; t.i. bilančna vrednost (to so sredstva, s katerimi razpolaga) Hranilno-kreditne službe pa znaša okoli poldrugo milijardo tolarjev.

Varčevanje na omenjenem območju ima več kot stoletno tradicijo, pobudniki

zanj pa so bili duhovniki in razne organizacije kmetov. Vrata poslovalnic Hranilno-kreditne službe so odprta vsem, ne samo kmetom. Letos je služba odobrila za 136 milijonov tolarjev posojil, posredovala pa tudi 110 milijonov tolarjev prispevkov, ki jih je vlada za razvoj kmetijstva namenila kmetom. To so neposredni prispevki, ki jih ne bo treba vračati. Sicer pa so kmetje s krediti Hranilno-

kreditne službe v Vipavi v zadnjem času obnovili 26 ha vinogradov, v sadjarstvu pa so bila posojila odobrena za namakalne in oroševalne sisteme. S krediti omogočajo vsako leto rejo prek 1.300 glav govejih pitancev in 450 prašičev. Posojila Hranilno-kreditne službe v Vipavi so tudi omogočila pridelovanje nadaljnjih 60 ha koruze in 10 ha pšenice. M.

RAZSTAVA KAMEN

SLAVNI NABREŽINSKI MARMOR

ERIK DOLHAR

Italijanska strokovna revija **AZ MARM** je v svoji 116. številki junija letos objavila daljše poročilo o lanski obrtniški in kiparski razstavi v Nabrežini.

Ob letošnji razstavi, ki bo v župnijski dvorani v Nabrežini - organizator (SKD Igo Gruden) je sicer zaprosil župana Depangherja, da bi bila razstava v prenovljeni Grudnovi hiši, kar pa je malo verjetno - od 6. do 8. ter 14. in 15. decembra, smo povzeli del članka, ki ga je podpisal Santo Gerdol in o katerem nam je že poročal A. T. (NG, št. 42, str. 15): 5. kamnarska razstava *Kamen* že v pripravi.

Nabrežina je nedvomno eden izmed središč z najstarejšo tradicijo na področju kamnarstva od časov, ko so imeli kamnoseštvo, obdelava in komercializacija kraškega kamna mednarodne razsežnosti. Razstava *Kamen* je v nekaj letih privabila vedno večje število razstavljalcev, kamnosekov-umetnikov, ki v oblikovanju kraškega kamna ne vidijo samo enega od simbolov svoje identitete in tradicije ali le sredstvo za poklicno uveljavitev, temveč predvsem izziv za ustvarjanje predmetov in umetnin. Vsakoletno vse večje zanimanje dokazuje, da so ljudje razstavo razumeli kot lepo priložnost, ki jo imajo razstavljalci, da spet predstavijo star motiv: spre-

membo bloka brez duše v plastične oblike in elegantne kompozicije. Posebno pomembno je tudi dejstvo, da ob tej priložnosti razstavlja tako starejši, a še izredno dobri obrtniki, kot umetniki, ki se večkrat predstavljajo na prostem, in mladi, ki so pred kratkim zaključili specializacijske tečaje za kamnoseke. Ti tečaji so osnovani na starih kamnarskih šolah. Iz teh šol so izšli krajevni mojstri,

ki so pripomogli k izdelavi odličnih in trajnih umetnin širom po svetu. Potrebo po ustanovitvi kamnarskih tečajev so začutili predvsem ob polovici prejšnjega stoletja, ko se je hitro razvijalo delo v kamnolomih. Že leta 1870 je v Nabrežini začela delovati šola za specializacijo ročnih obdelovalcev marmorja, da bi formirala kvalificirano delovno silo. Postop-

no je bilo pospešeno delovanje šole za *štančerje* (ročne obdelovalce marmorja) in ornatiste, da bi zagotovili kvalifikacijo novih generacij in nadaljevali s staro tradicijo obdelovanja kamna. Med obema vojnoma sta v nekaj kilometrih razdalje delovali dve šoli za poklicno izobraževanje. Večina domačinov je obiskovala šolo s slovenskim učnim jezikom, tisti pa, ki so prišli na Kras, da bi se posvetili obdelovanju kamna, so obiskovali šolo z italijanskim učnim jezikom. Tehnični programi šole v Križu so leta

1928 vsebovali poglobitev študija in tehničnega risanja arhitektonskih elementov, vrste površinskega oblikovanja kamna do konstruktivnega detajla, npr. stopnic na spiralo. Zanimivo je tudi prikazovanje starega orodja in simbolov, ki so jih sklesali na nagrobne kamne. S stopnicami in okviri, stebri, spomeniki in kipi, unikati ali serijski predmeti, nekdanji ročni obdelovalci marmorja in ornatisti pripomogli k realizaciji najpomembnejših del v habsburški monarhiji (Dunaj, Budimpešta, itd.) do klopiskih del v obdobju med obema vojnoma (milanska železniška postaja, Voltianski tempelj v Comu in dva monumentalna tigra, ki so ju Angleži postavili ob Sueški prekop). Njihovi potomci imajo možnost, da se s svojo profesionalnostjo izkažejo v tradicionalnih sektorjih re-

staviranja, nagrobnih kamnov, pohištva, domačih predmetov, pa tudi umetniških skulptur. Samo obrtniška produkcija lahko zagotovi v omenjenih sektorjih potrebno razlikovanje od serijske produkcije. Med drugim lahko pri oblikovanju predmetov uporabljajo tudi materiale, ki jih je danes težko dobiti, kot so stalaktiti in črni kraški kamen iz okolice Komna; ti nas lahko spominjajo na značilnosti nekdanjih vrst marmorja.

Razstava *Kamen* je torej priložnost, da lahko občudujemo dela današnjih umetnikov in obrtnikov, ki z modernimi tehnikami obdelujejo isti dragoceni kamen, iz katerega so pred 2000 leti v laboratorijih izdelovali stebre, kapitele in kipe.

Nabrežinski kamnolom

ZA KVALITETNO OLJČNO OLJE

O OBIRANJU IN SKLADIŠČENJU OLJK (1.)

Oljkarstvo na Tržaškem, a tudi v drugih predelih Furlanije-Juljske krajine, postaja vse bolj zanimiva kmetijska panoga.

Način in čas obiranja odločilno vplivata na kvaliteto oljčnega olja. Oksidacija ranjenih plodov, pojavi plesni ali gnitja bistveno zmanjšajo kvaliteto oljčnega olja, drastično se tudi poveča kislina v olju in škoda je nepopravljiva.

pomena, če želimo pridelati oljčno olje najvišje kakovosti, t.j. ekstra deviško olje. Na kakovost oljčnega olja pa ne vpliva samo čas predelave, odločilnega pomena je tudi datum obiranja.

Nekoč je veljalo pravilo, da oljke pobirajo okrog sv. Katerine, to je po 25. novembru, a podatki kažejo, da bi bilo to napak. Pokazalo pa se je, da tudi za oljke velja pravilo, da jih moramo pobirati, ko dosežejo najboljše organske značilnosti, tako da bo tudi oljčno olje kar najboljše. Seveda razne sorte dozori v različnih obdobjih. To je pomembno vprašanje. V večjih nasadih, kjer so količine večje, bomo torej ločeno obirali različne sorte in nato bomo zmešali olje. Običajno je olje iz več različnih sort oljk po okusu boljše. To pa velja, če mešamo enako kvaliteta oljčna olja.

Dolgo je bila navada, da so oljke pobirali pozneje in jih nato sušili, ker je bil z izhlapevanjem vode iz plodov izplen olja večji. Pokazalo pa se je, da se na ta način zmanjša kvaliteta olja. Vedeti moramo, da se količina olja v plodu povečuje in doseže najvišjo vrednost, ko je povrhnja koža v celoti obarvana, meso pa tudi v notranjosti, (vsaj do polovice) omehčano. Seveda je različno od sorte do sorte. Za toskanske sorte oljk, kot so na primer Leccino, Pendolino in Moraiuolo, dosežejo plodovi optimalno zrelost tudi tri tedne pred istrsko belico, ki velja za pozno sorto. Temu sledi, da, če želimo imeti kvalitetno olje z nizko kislinsko stopnjo, prijetnega okusa in vonja, bomo obirali oljke, ko bo povrhnjica plodov v celoti obarvana.

MT / DALJE

NOV SISTEM ITALIJANSKEGA MEDNARODNEGA ZASEBNEGA PRAVA (1)

DAMJAN HLEDE

Mednarodno zasebno pravo (imenovano tudi kolizijsko pravo) je tista veja prava, ki ponavadi določa obseg državne jurisdikcije, postavlja kriterije za ugotovitev uporabnega prava ter ureja veljavnost tujih razsodb in pravnih aktov. V civilnih pravnih razmerjih se namreč pogosto porodi "vprašanje, katero nacionalno pravo je treba uporabljati, če pride do zunanjega pravnega primera oziroma do pravnega primera s tujim elementom" (dr. L. Toplak). Vsaka država ima svoje mednarodno zasebno pravo, kar pomeni, da vsaka država sama s svojimi predpisi določi, katero pravo se uporablja v posameznih primerih.

V Italiji so te predpise doslej vsebovali členi 17-31 predhodnih določb civilnega zakonika. Od 1. septembra 1995 pa je v veljavi nov sistem mednarodnega zasebnega prava: ureja ga zakon št. 218/95, ki je preklical prej omenjene člene predhodnih določb civilnega zakonika pa tudi vrsto členov civilnega postopnika. Takoj pa je treba omeniti, da kljub temu en del reforme ni še stopil v veljavo: gre za člene 64-71 omenjenega zakona, ki urejujejo veljavnost tujih razsodb in pravnih aktov; njihov vstop v veljavo je vlada s posameznimi zakonskimi odloki že večkrat od-

ložila. Zdi se vsekakor, da bo obveljal termin 31. decembra 1996. Do tedaj pa veljavnost tujih razsodb in pravnih aktov urejajo še vedno členi 796-805 civilnega postopnika.

Nov sistem italijanskega mednarodnega zasebnega prava je vredno analizirati zato, ker predstavlja zanimiv poizkus prilagajanja pravnih aktov prava novim trendom vsepogostejših mednarodnih osebnih in premoženjsko-gospodarskih razmerij. Zakon št. 218/95 vsebuje nekaj precej radikalnih novosti v primeru s prejšnjim sistemom tako na področju pogodb, stvarnih pravic, obližacijskih pravic kot na področjih t.i. družinskega prava, dedovanj, pravnih oseb, itd. Ta pravila so še posebej zanimiva za naše obmejno območje, kjer je kolizija norm lahko zelo pogosta.

Poleg tega novi sistem vnaša na marsikatero področje pravico do izbire uporabnega prava, zato je lahko poznanje teh pravic za marsikoga koristno, čeprav ustvarja pravnim operaterjem celo vrsto problemov in preglavic, ker so namreč nekatere novosti težko uskladjive s splošnim italijanskim civilnim pravom. V naslednjih nadaljevanjih bomo zato skušali prikazati nekaj praktičnih značilnosti tega novega sistema.

DALJE

POT DO SREČE

JELENA STEFANČIČ

Odločnim, toda skrbnim ljudem, ki lahko med bedenjem za silo obvladajo svojo zaskrbljenost, se dogaja, da ob prvih dotikih spanca zapadejo v vrtnec tesnobe; zdi se jim, da jih napadajo vsi problemi hkrati. Včasih tako prebedijo vso noč in so zjutraj popolnoma izčrpani. Ti ljudje bi si morali reči, da se jim vendar položaj ponoči ne more poslabšati, zato naj začnejo že tisti večer odganjati dnevne skrbi tako, da si mislijo, da

hkrati z oblekami slačijo tudi vsakdanje skrbi. Če vam pride takrat, ko zatisnete oči, na misel neprijetna zadeva, napravite v duhu kretnjo, s katero jo boste pregnali. Če se ta misel dvajsetkrat vrne, jo tudi dvajsetkrat napodite... Imeti morate zadnjo besedo in zaspati v miru, ki je v vas. Noč prinaša nasvet, pravi pregovor. Kadar spimo, deluje naš notranji jaz prav tako učinkovito kot podnevi. Denimo, da ste se že naučili mirno zaspati, vendar se je treba naučiti tudi po-

slušati notranji glas, ki se ob jutrih oglašja. Do tega pride tako, da si posvetimo nekaj minut tišine in se pripravimo na prihajajoči dan, kajti največja moč izvira iz globine nas samih. Kadar se zberemo v tišini, se opremo na izvir vseh navdihov, si ponovno nabere moči in spet najdemo pravo pot. Ko se zberemo, prisluhnemo; vendar ne zunanemu hrupu, ampak našemu notranjemu glasu, tako drobnemu, da ga ljudje, ki žive razburkano, večinoma ne slišijo, čeprav se trudijo, da bi ga slišali. Pesniki imenujejo ta glas "moj najbolj skrivnostni svetovalec", verniki pravijo, da je to božji glas, drugi, ki so ga včasih slišali v stiski ali nevarnosti, pravijo, da je to "slutnja".

DALJE

DERBY: SLABA IGRA, GLADKA ZMAGA

ERIK DOLHAR

Gorica - V zadnjem kolu je bil v središču pozornosti B-ligaški slovenski derby med Imso Kmečko banko in Koimpexom. Valovci so upravičili vlogo favoritov in pred domačo publiko pustili gostom le tretji niz. Mladi up zmagovalcev Matej Černic (na sliki) je tekmo komentiral takole:

"Tekma se je za nas začela zelo dobro, saj smo takoj povedli s 7-0, nakar je do konca seta šlo vse kot po vodi, razen zadnjih menjav, ko so se nasprotniki bolj uprli in dosegli, kar so želeli, vendar smo dobro končali set, prav tako kot drugega. Popustili smo v tretjem setu, ko smo se dekoncentrirali, vendar smo potem zaigrali zelo dobro v četrtem setu in tudi osvojili tekmo."

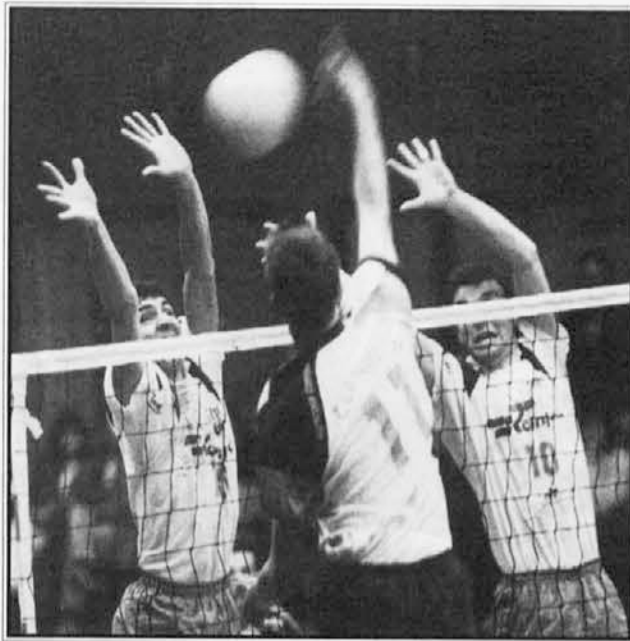

FOTO BUMBACA

Ste se na derby posebno pripravljali?

Na tekmo smo se vestno pripravljali cel teden, ker smo vedeli, da gre za derby, ko vsaka ekipa da vse od sebe. Dobro smo se pripravili tudi zato, ker smo vedeli, da so pri Koimpexu kupili nove igralce, kot je Matteo De Cecco, ki je tokrat igral zelo dobro.

Kateri pa so tvoji prihodnji načrti z mladinsko državno reprezentanco?

"Sedaj ne smem niti pomisliti na reprezentanco, saj me bodo lahko zopet poklicali šele maja meseca. Zato sedaj mislim le na Val, s katerim si želim napredovanja v B1 ligo."

Gostje Koimpexa so dobro držali igrišče, njihov trener Peter De Walderstein pa je po porazu povedal:

"Žal smo izgubili s 3-1. Vedeli smo, da je nasprotnik boljši kot mi in je tudi odigral boljše. Kot smo pričakovali, nam je največje preglavice delal njihov servis, poleg tega pa tudi naši igralci, žal, niso vsi dali vsega od sebe, tako da sta bila potrebna skoraj dva seta, da sem našel pravo postavo. V tretjem nizu smo odigrali bistveno bolje in ga tudi osvojili; v četrtem pa so oni spet zelo malo zgrešili na servisu, ki so ga izvrstno izvajali."

Kako se je v ekipo vključil novi nakup De Cecco?

"Mislim, da se je vključil kar dobro. Ni nobenih problemov, le delati moramo naprej in v bistvu čim več ugravnati ekipo."

V ženski B2 ligi je združena ekipa Koimpexa prišla do prvih prvenstvenih točk. V Trziču so Sainova dekleta s 3-1 premagala domači Alloys. Na igrišče se je po daljšem času zopet vrnila bivša Borovka Breda Čok s takimi občutki:

"Zelo sem bila vesela, ker sem lahko končno dokazala, kaj zmorem in česa ne. Predvsem sama sebi sem si morala dokazati, če sem v formi ali ne. Vesela sem tudi, da sem deloma pripomogla k tej zmagi. Na igrišču smo seveda v šestih in mislim, da smo vse prispevale k zmagi."

Torej si v pravi formi?

"Mislim, da ja, in upam, da bom tudi še naprej tako!"

V moški C1 ligi je imela Soča Sobema smolo, saj je bila proti Vivilu poražena šele po tie-breaku. V ženski C1 ligi sta izgubili obe goriški šesterki. Tako La Goriziana Zadrzna kreditna banka kot Kmečka banka K2 sport sta bili poraženi v gosteh s 3-0. Goričanke so izgubile proti San Carlu, GO Volley pa proti Codognej. Predsednik Olympie Simon Komjanc je o domači zmagi fantov proti Cornu in porazu deklet v gosteh povedal:

"Fantje so tokrat zmagali s 3-1, kakor sem tudi sam predvideval, ker so ta teden dobro trenirali in se je po dveh kolih vrnil tudi Simon Terpin. Na začetku tekme so imeli nekoliko treme, ker je ekipa iz Corna precej mlada in zelo dobra v obrambi. Veseli smo, da smo prišli do novega para točk; upam, da bodo naši od-

grali tudi prihodnje tekme vsaj tako borbeno, kot so tokrat zaigrali v zadnjih dveh setih. Dekleta so izgubila s 3-0, igrala pa so še kar dobro, saj so izgubila sete šele potem, ko so osvojila 12, 11 in 13 točk. V povratnem kolu, ko bodo nasprotnice prišle v Gorico, bo tekma morda drugače potekla."

V moški C2 ligi je Bor Fortrade izgubil z gladkim 3-0 na igrišču Mosse. V ženski C2 ligi so Sokolovke doživele nov poraz, tokrat doma proti Tarcantu. V D ligi pa sta bila oba naša predstavnika uspešna. Espegovci so odpravili San Sergio, Slogašice pa so strle odpor Fontanafredde.

BORIS ŽERJAL PODPREDSEDNIK FIPAV

Trst - V nedeljo, 10. t.m., so na občnem zboru deželne odbojarske zveze FIPAV izvolili novo vodstvo. Za predsednika je bil proglašen Renzo Cecot iz Červinjana, njegov namestnik pa bo na osnovi predvolilnih dogovorov Boris Žerjal, ki bo skrbel tudi za mladinski sektor. Ob 50. obletnici italijanske odbojarske zveze je dosednji deželni predsednik FIPAV Ruggieri v svojem poslovnem govoru med drugimi izrecno pohvalil ŠZ Sloga za istočasni nastop v kar dveh drugoligaških prvenstvih.

VREMEC VOŠČI JADRANU

Lanski trener Jadrana TKB Andrej Vremec (na sliki) letos trenira drugoligaša iz Padove, kamor so ga že nekaj let vabili tamkajšnji odborniki. Glede na geografsko bližino se včasih vrača na domače Opčine, kar nam je omogočilo, da smo se na kratko pogovorili z njim.

Kako te je trenerska pot zanesla v senco Sv. Antona?

"Že nekaj let poznam športnega direktorja padovanskega kluba, ki me je, že ko sem še študiral v Piemontu, snubil, da bi pristopil v njihove vrste. Želja, da bi se vrnil domov, pa je bila takrat močnejša. Po zadnji tekmi lanske sezone, maja meseca, so se spet oglasili, takrat pa ni kazalo še na nič resnega. Mesec kasneje so njihove ponudbe postale zelo konkretne. Takrat sem si tudi sam rekel, da ne gre zamuditi priložnosti trenirati ekipo z dokajšnjimi ambicijami. Pri našem zamejskem košarkarskem gibanju smo prišli do takega trenutka, da se je ciklus dela oz. neko obdobje nagibalo proti koncu. Tudi moja notranja želja je bila, da bi se preizkusil drugje, v drugem okolju z drugačno motivacijo. S tem nikakor nočem reči, da imam kaj proti gibanju zamejske košarke. Enostavno sem mnenja, da mora vsak trener po določenem delovnem ciklusu menjati ekipo, društvo, ljudi, s katerimi dela, tip igralcev itd.. Dokler se ti ponujajo take priložnosti, jih je treba po mojem mnenju samo izkoristiti."

Kako si se znašel v Padovi?

"Sprejeli so me izredno dobro in z velikim navdušenjem. Rad sem šel v Padovo, ker gre za zelo mlado ekipo, ki razpolaga z mladimi igralci, od katerih sem jih že več poznal prej. Nad novim okoljem sem bil presenečen, ker gre za društvo, ki sloni na izredno intenzivnem družabnem življenju med vsemi odborniki, igralci in trenerji. Treningom stalno prisostvuje 10-15 odbornikov, trenerjev in časnikarjev. Skratka, na treningih je veli-

kanska prisotnost neigralskega dela društva. To je bila zame največja novost, ker ne poznam veliko ekip, ki bi imele na treningih stalno toliko ljudi, ki sledijo in sprašujejo. To je velika spodbuda pri delu."

Kaj pa meniš o letošnjem Jadraniu?

Jadraniu sledim, kolikor morem, ker nimam veliko priložnosti, da bi se vrnil domov. Vsekakor o ekipi menim, da je letos, žal, nekoliko šibkejša od tiste, ki sem jo lani vodil, ker je težko nadomestiti tri stebre, kot so bili Calavita, Vitez in Budin. Situacija ni ravno lahka in nima smisla, da razpravljamo o stvarih, ki niso realne. Mislim, da mora biti glavni letošnji cilj Jadrana obstanek v ligi. Seveda jim želim, da bi dosegli več; glede na to, da se je večina ekip v Jadraniu skupini ojačila, pa mislim, da tudi to ne bo lahko. Prepričan pa sem, da bo fantom uspelo predvsem s pomočjo navdušenja, ki je bilo v zamejstvu vedno eden glavnih elanov, ter s trdim delom. Če bodo Čehovinove stvari delovale, se pravi njegova taktična zamisel sezone, lahko Jadraniu spet uspe odigrati dobro prvenstvo."

Kaj bi svetoval trenerju, ki si mu prepuštil štafeto združene ekipe?

"Čehovin je starejši od mene in imam v košarki veliko več izkušenj kot jaz predvsem na članskem nivoju, zato mu o košarki nimam kaj povedati. Edino, kar bi mu svetoval, je, naj poslušá glasove igralcev in točno določenih odbornikov, ker mislim, da nam je prav to v preteklosti pri Jadraniu zelo pomagalo. Treba je biti v stal-

nem stiku s trenerji, prisluhniti mnenjem igralcev. To je v naših krajih zelo pomembno, česar ne smemo nikoli pozabiti. ED

PLAVIM NE GRE, DOMOV-CEM PA JA

Jadrana TKB je v 8. kolu B lige ostal praznih rok tudi v Oderzu. Čehovinovi fantje so zgubili za 13 točk, od posameznikov pa sta zadovoljila le Pregarc in Samec. Še peščico minut pred koncem je Čehovinovi fantom uspelo znižati razliko na 8 točk, kaj več pa niso zmogli. V Trst prihaja sedaj peterka Forti e liberi, ki je doslej zbrala le dve točki več kot naši, kar nam daje upati, da jih bodo modri bojevniki dohiteli na lestvici. Medtem si vodstvo društva belgi lase s problemom vadbene prostora pri Briščikih. Del mladinske dejavnosti sedaj poteka na Proseku in v Trstu, članska ekipa pa bo enkrat tedensko trenirala v Dolini. Kaj bo po novem letu, je veliko vprašanje. Takrat namreč poteče pogodba tudi Portualeju in bo ves športni center pri Briščikih prišel v roke proseških jusarjev (predsednik je Bruno Rupel). Športni center pa bo še naprej odprt, če bodo jusarji našli kako ustanovo, ki bo pripravljena prevzeti upravljanje objekta in stroške (približno 200 milijonov lir letno), česar Jadrana v tem trenutku seveda ne zmore. Idealno bi bilo namreč, da bi bil Jadrana lastnik svojega objekta, v katerem trenirajo tudi ves Jadrana mladinski sektor, Poletov naraščaj, odbojkarice Sokola in košarkarji Kontovela. Jusarji medtem grozijo, da bodo center zaprli, če ne bodo našli novih upraviteljev.

V D ligi je goriški Dom Agorest premagal Arte in potrdil vodstvo na lestvici. Zadovoljni pomožni trener Ugo Dornik nam je povedal: "Po tej novi zmagi smo pridobili na samozavesti. Potem ko smo v prejšnjem kolu v Trstu izgubili z Lego nazionale in igrali zelo slabo tako v obrambi kot v napadu, je bil odgovor ekipe zelo dober. Fantje so se potrudili na treningu in so res pokazali, kaj zmorejo; v nekaterih elementih igre pa so lahko še boljši, predvsem v napadu. Obramba je dobro delovala, tako da mislim, da bomo s tako igro lahko imeli precej zadoščenja v letošnjem prvenstvu."

V isti ligi je izgubil le Bor Radenska, in sicer za pičlo točko proti Interju. Cicibona Pref. Marsich je nadigrala Momo Gio', v gosteh pri Libertasu pa so slavili tudi Kontovelci (Čivardi 23 točk).

DOLFO

AMATERSKI NOGOMET

PORAZNA NEDELJA NAŠIH

V elitni ligi je šlandreška Juventina Radenska doživela visok poraz na igrišču San Sergia. V promocijski ligi sta bazovska Zarja in Sovodnje Zadrzna kreditna banka izenačili z Mosso in San Luigijem, medtem ko je proseško Primorje Adriaker premagalo Aiello. Kriška Vesna je v 1. amaterski ligi izgubila z Rivierom. V 2. AL ni slavila nobena zamejska postava. Breg je izgubil z Isonzom, ki je tako znižal vodstvo Brežanov na lestvici na pičlo točko. Trebenski Primorec je izenačil s Portualejem, že v prihodnjem kolu pa bo v Trebčah derby Primorec-Breg. Repenski Kras je proti Torreju ostal praznih rok. Nekoliko bolj je šlo v 3. AL, kjer je padriško-gropajska Gaja porazila Montebello, doberdobska Mladost pa Buttrio. Druga postava Brega je izgubila tudi na igrišču Venusa. V nedeljo se bo Breg B v slovenskem derbyju pomeril z Gajo.

ROKOMET

ZA UVOD ZMAGA IN PORAZ KRASA

Tudi pri Krasu so začeli s prvenstvenimi naporji v moški C in ženski B ligi. Uvodoma so Krasovci visoko premagali tržaški Team, dekleta pa so za las izgubila na igrišču solidnega Musileja. V ekipi trenerja Mahniča se je še posebej izkazal Čebulec, krstni nastop pa je doživel mladi Gorazd Milič, medtem ko je pri Krasovkah stopila v ospredje Erika Milkovič.

JADRANJE

GUŠTINU (SIRENA) JESENSKI POKAL, KAJ PA ARIANNA?

Sirenin jadralca Miran Guštin se je v nedeljo odlično odrezal na Jesenskem pokalu v Izoli, saj je bil najboljši v razredu Evropa. V isti kategoriji že več let - tudi na olimpijski ravni - nastopa zastavonoša zamejskega športa Arianna Bogatec, ki pripada istemu društvu. V petek, 8. t.m., so ji v Barkovljah priredili srečanje, na katerem se je naravno vsililo vprašanje, ali bo Arianna tudi tretjič nastopila na olimpijskih igrah leta 2000 v Sydneyu. Naša jadralca je po nastopu v Atlanti uskladiščila svojo jadrnico in trenirala naraščaj Sirene. Predsednik ZSSDI Jurij Kufersin je v petek med drugim dejal, da je za Arianno ključno vprašanje v tem, kaj bo delala po končani karieri. Pri 30. letih se je namreč težko vključiti v svet dela, zato je Kufersin predlagal, da bi jadralna zveza skušala svojim najboljšim tekmovalcem zagotoviti delo.

*Duhovniki pomagajo
vsakumur.*

Darovi za vzdrževanje duhovnikov pomagajo vsem duhovnikom.

V Italiji vsak dan 38.000 duhovnikov, ki so v neposredni službi škofij, prinaša pomoč, tolažbo in upanje povsod, kjer je to potrebno. Njihovo delo je delo za vse. Prav zato so vsi katoličani poklicani, da jih vzdržujejo.

Zapisano je namreč, da "naj tisti, ki oznanjajo evangelij, živijo od oznanjevanja evangelija." (sv. Pavel, 1 Kor 9,14).

Vzdržuj jih tudi ti, občasno, s svojim Darom za vzdrževanje. Takoj, v katerikoli izpostavi **banke Banca di Credito Cooperativo, z nakazilom, naslovljenim na Istituto Centrale Sostentamento Clero-Roma, na tekoči račun, ki je isti za vso državo in ima številko 24000 ICCREA.** Uporabi obrazec za nakazilo, ki ga dobiš v vseh bankah Banco di Credito Cooperativo v posebni škatli, taka je, kot je prikazana na desni.

Darove za vzdrževanje lahko tisti, ki to želi, popolnoma odbije pri davčni prijavi Irpef do največ dveh milijonov lir na leto. (zak 222/85 in D.P.R. 917/86).

Darovi za vzdrževanje duhovnikov in Osem promile. Tvoja pomoč tvoji Cerkvi.

Darove za vzdrževanje duhovnikov lahko darujete tudi: ● na vseh poštinih uradih z obrazcem, ki ga dobiš v cerkvi in na pošti; ● v drugih konvencioniranih bankah; ● na Škofijskem uradu za vzdrževanje duhovnikov v tvoji škofiji.

CHIESA CATTOLICA - CEI
Conferenza Episcopale Italiana
Promozione del sostegno economico alla Chiesa

v sodelovanju z

